

Ніва

БЕЛАРУСКІ ТЫДНЁВІК

№ 37 (916) ГОД XVIII БЕЛАСТОК 16 ВЕРАСНЯ 1973 г. ЦАНА 60 гр.

КРАЯЗНАЎЧЫ СЛОЎНІК

АГАРОДНІКІ

Агароднікі — вёска (гміна і павет Сямяцічы), што раскінулася на пагорках правага берагу Буга, які тут даволі крута паварочвае з паўночнага захаду на захад, і, пераплыўшы каля паўтара кіламетра, зноў вяртаецца да папярэдняга паўночна-заходняга напрамку. Пры вёсцы рака ўтварае маляўнічы пясчаны плёс. У Агародніках цяпер звыш 50 гаспадарак і больш 200 жыхароў.

Назва „Агароднікі" паходзіць, мабыць, ад малазямельных і беззямельных сялян, якіх у сярэдневякоўі называлі „агароднікамі" або „загароднікамі". Звычайна „агароднікі" былі надзелены невялікім кавалкам зямлі (агародам) і мелі абавязак выконваць розныя павіннасці ў пана. Часам „агароднікі" займаліся рознымі рамёствамі. У другой палавіне XVI стагоддзя землі цяперашніх Агароднікаў належалі да Драгічынскага старостава, але сама вёска ў вядомых мне дакументах не ўпамінаецца.

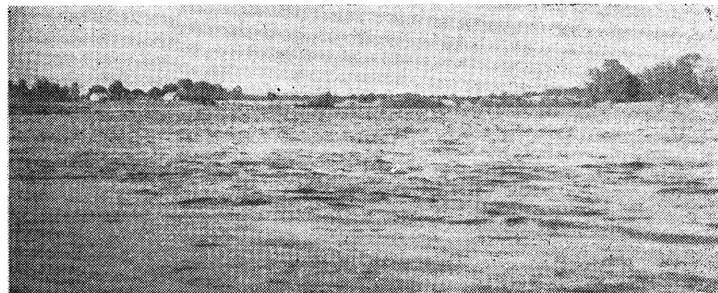
Мясцовыя назвы ўрочышчаў: Городіско (знаходзіцца ў паўтара кіламетрах на захад ад вёскі), Могылкі (у якіх трохстах метрах на захад ад вёскі); палёў: Загороде, Копрыва, Борыско (побач знаходзіцца кавалачак лесу), Пісчанка; луг — Доўгі Лес (раней надта гразкае балота, цяпер асушанае меліярацыяй); канцы вёскі: Капкас (усходні), Городнікі (сярэдзіна) і Болотте (заходняя частка, за лугам, што над азярынаю). Назвы паваротаў ракі Буга: залом Мэнжынскі (насупраць вёскі Мэнжэнін, якая знаходзіцца на левым беразе ракі, амаль насупраць Агароднікаў), залом Лішкі і залом Воліньскі (недалёка ад вёскі Волька). Ад усходу за вёскай плыве рэчка Турыска (Турна), ад захаду — Мутна (Мэнтна).

Некаторыя прозвішчы жыхароў, што здаўна жывуць у Агародніках: Гуменяк, Дмітрук, Леванюк, Пытэль, Сідорчук, Сутэнэць.

Мясцовы старажыл Антон Пытэль (1901 года нараджэння), якога „діед і батько тут жылі" выводзіць назву Агароднікі ад назвы ўрочышча „Городіско": „тут якось вонэ было міесто, звавсе „город", там і тэпэр шчэ ест пудмуруовкі, там і косці ляжат розные. Як то быв город, то так мы — городнікі".

І я рушыў у пошукі „городіска". У паўтара кіламетрах на захад ад Агароднікаў, там, дзе рака Буг крута паварочвае з заходняга кірунку на паўночна-заходні, пры самым беразе ўзвышаецца парослы зрэдку таполямі і ядлоўцам пагорак. Яго размывае „высокая" вада ра-

(Працяг на стар. 3)

Там, дзе магутнае русла Буга паварочвае з заходняга кірунку на паўночна-заходні.

DO DYREKTORÓW I NAUCZYCIELI SZKÓŁ Z NAUKĄ JĘZYKA BIAŁORUSKIEGO

W działalności całego systemu państwowego istotną funkcję spełniają środki masowej propagandy. Stanowią one jeden z głównych instrumentów inspiracji oraz mobilizacji narodu do twórczego wysiłku w dziedzinie budownictwa socjalistycznego i podnoszenia dobrobytu ludzi pracy, a także w sposób rzeczywisty uczestniczą w procesie kierowania przemianami społecznymi i politycznymi".

(z Uchwał VI Zjazdu PZPR)

Wydawany przez Białostockie Wydawnictwo Prasowe RSW „Prasa-Książka-Ruch" tygodnik białoruski „Niwa" — organ Zarządu Głównego Białoruskiego Towarzystwa Społeczno-Kulturalnego zyskuje coraz szersze kręgi czytelników. „Niwa" informuje społeczeństwo o najważniejszych wydarzeniach międzynarodowych, aktualnych problemach polityki ekonomiczno-gospodarczej oraz życiu kulturalnym ludności białoruskiej, zamieszkałej w południowo-wschodnich powiatach Białostocczyzny. Tygodnik publikuje także wiele interesującego materiału o problematyce wiejskiej. Na łamach „Niwy" czytelnik znajduje ciekawe pozycje z historii i rozwoju literatury białoruskiej.

Dlatego też pismo wykorzystywane jest jako literatura uzupełniająca przy nauczaniu języka białoruskiego.

Zwracamy się do Dyrektorów, Nauczycieli i pracowników oświaty z uprzejmą prośbą o wykazanie maksimum wysiłku w upowszechnianiu prenumeraty „Niwy". Od Was zależy, w jakim stopniu młodzież szkolna sięgnie po bogaty serwis informacyjny i publikacje stałe. Jesteście gronem ludzi, którzy poważnie decydują o ilości egzemplarzy uzyskanej prenumeraty. Zwracajcie się do urzędów pocztowych, listonoszy i oddziałów „Ruch", którzy chętnie zrealizują zamówienia na prenumeratę. Cena prenumeraty rocznej wynosi 28,80 zł, półrocznej — 14,40 zł, kwartalnej — 7,20 zł. Prenumeraty przyjmowane są do dnia 10 każdego miesiąca poprzedzającego okres prenumeraty.

Jesteśmy przekonani, że nasz apel znajdzie pełną aprobatę i zrozumienie wszystkich pracowników szkolnictwa. Wierzymy, że nie zabraknie twórczej inicjatywy i wspólnego wysiłku, aby pozyskać jak największą ilość prenumeratorów wśród uczącej się młodzieży.

Wyrażamy nasze gorące podziękowanie za dotychczasowy Wasz wkład w rozwój prenumeraty. Jednocześnie liczymy na Wasz twórczy wysiłek, zrozumienie i pomoc.

BIAŁOSTOCKIE WYDAWNICTWO PRASOWE
RSW „KSIĄŻKA-PRASA-RUCH"
KURATORIUM OKRĘGU SZKOLNEGO BIAŁOSTOCKIEGO

ПРА МІХАЛОЎСКУЮ МАЛАЧАРНЮ І ПРА СМЯРДЗЮЧАЕ ПАВЕТРА

У нашу рэдакцыю паступіў сігнал, што міхалоўская малачарня атручвае паветра, выліваючы поўнавартасную сыроватку ў навакольных лясах і на палях. Такіх сігналаў мы не пакідаем без водгуку. Дык паехаў я ў Міхалова, каб праверыць, як яно сапраўды ёсць.

У Міхалоўскай малачарні прывітала мяне маладая яе загадчыца, пані **Ёлянта Гузейка,** якая ўжо пяты год тут працуе, а трэці — кіруе гэтым прадпрыемствам. З яе пакойчыка, як на далоні, відаць прадукцыйную частку малачарні. Людзей тут нямнога, корпаліся яны неяк сонна. Можа гэта таму, што набліжалася ўжо 10-ая гадзіна раніцы і пастаўшчыкі малака даўно адправіліся дамоў.

— Прадпрыемства, якім я кірую, — гаворыць пані Гузейка, — параўнальна невялікае. Працуе ў нас 25 чалавек. У суткі мы прымаем і перапрацоўваем 45—55 тыс. літраў малака. Самымі актыўнымі пастаўшчыкамі малака з'яўляюцца ў нас скупачныя пункты ў Міхалове і ў Шымках, якія дастаўляюць у суткі па 4.000 літраў. З Гарадка атрымоўваем мы 3.000 літраў, а Страшава і Навасады дастаўляюць па 2.500 літраў, Каралёў Мост — 2.000 літраў. З гэтага малака мы робім масла і казеін. Дзве тоны масла кожны дзень адпраўляем мы на экспарт у Югаславію. Плануем распачаць выпуск новага вырабу: спажывецкага казеіну. Яго будуць праўдападобна пастаўляць аж у Японію. Між іншым дзеля гэтага ў наступным годзе нашае прадпрыемства будзе грунтоўна адноўлена. Неабходна пабудаваць новую катлоўню, выменіць машыны і пашырыць прадукцыйны цэх...

Слухаю і старанна запісваю словы маладзенькай загадчыцы. Але з галавы не выходзіць мне асноўная мэта майго прыезду: што з гэтай сыроваткай? Пачынаю асцярожна, здалёк, каб адразу не напалохаць.

— У час перапрацоўкі малака, — гавару, — застаецца маслёнка і сыроватка. Што вы робіце з гэтымі прадуктамі?

Працяг на стар. 4

ПАНІ ДЫРЭКТАР

Калі ўваходзіш на маленькі, але дбайна памаляваны і чысценькі калідорчык, не адразу кідаецца ў вока сярод іншых дыпломаў, старанна апраўленых у рамкі і развешаных на сценах, адзін з іх, які расславіў ва ўсёй нашай краіне гэтую невялічкую вясковую школку. З яго даведваемся, што „На тэлевізійным конкурсе па гісторыі для вучняў восьмых класаў у 1970/71 школьным годзе трохасабовая група вучняў з Пачатковай школы ў Навасадах Гайнаўскага павету заняла д р у г о е месца".

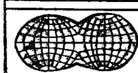
У дыпломе не сказана, што да конкурсу прыступіла некалькі тысяч гарад-

Працяг на стар. 4

ПРАЗ ТЫДЗЕНЬ У „НІВЕ"

Хлеб з сёлетняга ўраджаю. (З Цэнтральных дажынак-73 у Беластоку). Фота А. Карпюка.

Падзеі ◇ Здарэнні ◇ Факты ◇ Каментарыі ◇ Весткі

 СВЕТ БССР ПОЛЬШЧА ВАЯВОДСТВА

АБ З'ЕЗДЗЕ КПК

X з'езд кампартыі Кітая, які адбыўся нядаўна, прахозіў у поўнай сакрэтнасці. Гэтая сакрэтнасць мела перашкодзіць убачыць глыбокія палітычныя супярэчнасці ў партыі і грамадскім развіцці краіны. Аднак праявіліся яны ўжо ў самім факце выключэння X з'ездам Лінь Бяо з радоў партыі, пасля таго, як на IX з'ездзе ён быў „ближэйшым саратнікам" Мао Цзэ-дуна і нават па статуту — што не прынята ў марксісцка-ленінскай партыі — быў назначаны яго пераемнікам. У адносінах да Лінь Бяо арганізавана сапраўднае цкаванне-ідовішча, з мэтай знайсці казла адпушчэння. Чжоу Энь-лай у прамове на з'ездзе сказаў, што перамога над Лінь Бяо была асноўнай мэтай X з'езду КПК. Больш агульна можна сказаць, што X партыйны з'езд з'яўляецца кампрамісам паміж канфліктуючымі групамі.

НАРМАЛІЗАЦЫЯ

Згодна з апублікаванымі данымі, у Дэлі 1.620 індыйскіх сем'яў, якія пакінулі ў час індыйска-пакістанскай вайны 1971 года пагранічныя з Пакістанам вёскі штата Джаму і Кашмір, вярнуліся ў родныя мясціны. Урад штата забяспечвае кожную сям'ю грашовай дапамогай, выдзяляе ім жывёлу, хатнія рэчы, насенне, угнаенні і забяспечвае іх іншымі формамі дапамогі. Цэнтральны ўрад асігнаваў 130 мільёнаў рупій для аказання дапамогі такім сем'ям.

САМАВОЛЬСТВА

Англійскія салдаты і мясцовая пратэстанцкая рэакцыя працягваюць учыняць самавольства ў каталіцкіх кварталах паўночна-ірландскіх гарадоў. Па новай інструкцыі, распрацаванай міністэрствам Вялікабрытаніі для шматтысячнага корпуса англійскай арміі ў Ольстэры, салдаты могуць арыштоўваць „любога ірландца старэй за 10 гадоў, паводзіны якога выклікаюць падазрэнне".

У БАРАЦЬБЕ З НАРКАМАНІЯЙ

У штаце Нью-Йорк уступіў у сілу новы закон аб барацьбе з наркаманіяй, які прадугледжвае жорсткія меры пакарання як для спажыўцоў, так і для гандляроў моцнадзеючымі наркотыкамі. Распаўсюджвальнікам наркатычных сродкаў з гэтага дня пагражае турэмнае зняволенне тэрмінам да 25 гадоў, а ў асобных выпадках — нават пажыццёвае зняволенне. Адзначаецца, што гэта самыя строгія меры пакарання за падобныя злачынствы за ўсю гісторыю краіны.

ВЫВАД АМЕРЫКАНСКІХ ВОЙСК

Камандуючы ўзброенымі сіламі ЗША на Ціхім акіяне адмірал Н. Гейлер аб'явіў аб маючым адбыцца вывадзе часткі амерыканскіх войск, якія базіруюцца на Тайвані. Востраў, на якім знаходзіцца больш за 9.000 амерыканскіх ваеннаслужачых, павінна пакінуць 374-я авіябрыгада, якая налічвае каля 3.000 чалавек. У заяве Гейлера адзначаецца, што вывад войск праводзіцца ў сувязі са „змяншэннем напружанасці ў Паўднёва-Усходняй Азіі".

Мясцовыя палітычныя назіральнікі звязваюць гэта рашэнне, у прыватнасці, з маючай адбыцца паездкай у Кітай памочніка прэзідэнта ЗША па нацыянальнай бяспецы. (А. К.)

ДЛЯ ВЁСКІ

Цэнтральны Камітэт Камуністычнай партыі Беларусі і Савет Міністраў Беларускай ССР прынялі пастанову „Аб працягу комплекснага эксперыментальна-паказальнага будаўніцтва ў калгасах і саўгасах рэспублікі ў 1974—1975 гадах". Новыя жылыя дамы, жывёлагадоўчыя і іншыя сельскагаспадарчыя будынкі будуць узведзены ў саўгасах „Малеч" — Бярозаўскага, „Салюты" — Віцебскага, „Камуніст" — Ельскага, „Леніна" — Гарадскага, у калгасах „Прагрэс" — Гродзенскага, імя Калініна — Нясвіжскага і „Чырвоная змена" — Любанскага раёнаў.

ГРОДЗЕНЦЫ ПЕРАМАГЛІ

Другі год спаборнічаюць паміж сабой калектывы Гродзенскага прадзільна-ніточнага камбіната, мясцовага тонкасуконнага камбіната і Бэндэрскай баваўна-прадзільнай фабрыкі. Нядаўна былі падведзены вынікі гэтага спаборніцтва за першае паўгоддзе трэцяга года пяцігодкі. Пераможцам аказаўся калектыў Гродзенскага прадзільна-ніточнага камбіната.

ДЛЯ ВУЧНЯЎ

51.600 вучняў у БССР пачалі навуку ў новых школьных будынках. 62 школы былі пабудаваны за кошт дзяржаўных капіталаўкладанняў, а 70 школьных будынкаў адкрылі свае залы для вучняў за кошт мясцовага бюджэту, сродкаў калгасаў і саўгасаў або дзякуючы народнай ініцыятыве. Гэтым жа чынам у новым навучальным годзе будзе пабудавана 37 майстэрняў, 16 спартыўных залаў, 92 сталоўкі для школьнікаў. За кошт дзяржаўных капіталаўкладанняў будуць таксама пабудаваны 194 кватэры для вясковых настаўнікаў. Гэтыя лікі адлюстроўваюць вялікі клопат грамадскасці Савецкай Беларусі за выхаванне маладога пакалення.

ПОМНІКІ БРЭСТЧЫНЫ

Інстытут мастацтвазнаўства, этнаграфіі і фальклору Акадэміі навук БССР завяршыў складанне першага тома „Збору помнікаў гісторыі і культуры Беларусі". Ён прысвечаны Брэсцкай вобласці. Ва ўсіх яе раёнах пабывалі ўдзельнікі 15 даследчых экспедыцый. Абследавана амаль 2 тысячы помнікаў гісторыі, археалогіі, архітэктуры і выяўленчага мастацтва. Навуковыя апісанні атрымалі, між іншым, мемарыял „Брэсцкая крэпасць-герой", старажытная Белая вежа і сотні іншых помнікаў. Выданне багата ілюстравана. Цяпер Інстытут рыхтуе другі том „Збору", прысвечаны Віцебскай вобласці.

САМАДЗЕЙНІКІ Ў МАСКВЕ

Міністэрства культуры СССР і Галоўны камітэт Выстаўкі дасягненняў народнай гаспадаркі СССР з нагоды 50-годдзя выставачнай дзейнасці праводзіць зараз агляд-конкурс самадзейных ансамбляў песні і танца саюзных рэспублік. Ад імя Беларусі ўжо выступалі самадзейнікі народнага ансамбля танца „Колас" з Віцебскага раённага палаца культуры, ансамбль танца „Палессе" і народны хор Пінскага гарадскога дома культуры. Адначасова на маскоўскай Выстаўцы дэманстраваліся вырабы народных майстроў. (вр)

ДА 30-ГОДДЗЯ ЛЮДОВАГА ВОЙСКА ПОЛЬСКАГА

У Варшаве, у Акадэміі генеральнага штаба адбылася міжнародная навуковая канферэнцыя, прысвечаная 30-ай гадавіне Людовага Войска Польскага. Прыняло ў ёй удзел 250 гісторыкаў і камандзіраў, партыйных дзеячоў з навуковых інстытутаў Польшчы, Чэхаславакіі, Балгарыі, ГДР, Румыніі, Венгрыі і СССР.

У першы дзень канферэнцыі прысутнічалі на ёй Эдвард Герэк і Генрык Яблонскі.

ТЭЛЕГРАМА Э. ГЕРКА ДА КАНФЕРЭНЦЫІ Ў АЛЖЫРЫ

I сакратар ЦК ПАРП Э. Герэк паслаў на рукі прэм'ера Алжыра Г. Бумедзьена тэлеграму да ўдзельнікаў IV канферэнцыі кіраўнікоў незаангажаваных дзяржаў, якая адбываецца ў сталіцы гэтай краіны. Тэлеграма выражае падтрымку народам, якія змагаюцца за свабоду, мір і прагрэс.

БУДАЎНІЧАЯ ВЫСТАЎКА Ў КАТАВІЦАХ

7 мільёнаў кватэр хочам пабудаваць да 1990 года. Як і з чаго будзем будаваць дамы і фабрыкі, гасцініцы і школы, якімі метадамі і якімі машынамі? Адказ на гэтыя пытанні прабуюць даць арганізатары вялікай выстаўкі ў Катавіцах, якую назвалі „Будаўнічая прамысловасць". Выстаўку наведаў I сакратар ЦК ПАРП Э. Герэк.

З ВІЗІТАМ ДРУЖБЫ

У Польшчы пабываў міністр замежных спраў Венгерскай Народнай Рэспублікі Янаш Петэр. Ён правёў размовы з міністрам замежных спраў ПНР С. Альшоўскім, а перад выездам з нашай краіны быў прыняты I сакратаром ЦК ПАРП Э. Геркам.

ГДАНЬСКАЯ КАНВЕНЦЫЯ

У Гданьску вяла працу дыпламатычная міжнародная канферэнцыя ўсіх прыбалтыйскіх дзяржаў. Прысвечана яна была ахове рыбалоўства і жывых запасаў Балтыйскага мора. Канферэнцыя прыняла канвенцыю ў гэтай справе.

ФЭСТЫН „ТРЫБУНЫ ЛЮДУ"

Прагрымела свята „Трыбуны Люду". Праграма святкавання была багатая: 27 выставак, дзесяткі народных выступленняў, спартыўных спаборніцтваў, сустрэч. З Савецкага Саюза прыехала поўная выстаўка грунту з Месяца.

АСТРАНОМЫ Ў ПОЛЬШЧЫ

У Торуні і ў Варшаве працаваў з'езд Міжнароднай астранамічнай уніі. Удзельнічала 200 вучоных, між іншым, з СССР і ЗША.

З ПРАЦ ПРЭЗІДЫУМА УРАДА

На апошнім пасяджэнні Прэзідыум урада ПНР разгледзеў: 1) справу даследаў над гаспадаркай вуглём, 2) развіццё і мадэрнізацыю горада Лодзі, 3) правілы продажу сельскагаспадарчых машын.

Першынство ў куплі сельскагаспадарчых машын будуць мець цяпер калектывы гаспадароў, якія захочуць супольна гаспадарыць на цэласці ці на частцы ўласных палёў, на купленых ці арандаваных з дзяржаўнага фонду зямлі палях, а таксама калектывы, якія спецыялізуюцца ў акрэсленай галіне прадукцыі. (вл)

ПАДЗЯКА

Ваяводскі камітэт партыі і Прэзідыум ВРН выражаюць падзяку ўсім жыхарам нашага ваяводства, якія актыўна ўдзельнічалі ў падрыхтоўцы да Цэнтральных дажынак. У словах падзякі, якая надрукавана была ў „Газеце Беластоцкай", гаворыцца аб добрай працы сялян і рабочых, аб вялікай працы, выкананай жыхарамі Беласточчыны грамадскім чынам, аб максімальных намаганнях, каб як найлепш прыняць дажынкавых гасцей. ВК ПАРП і Прэзідыум ВРН перакананы, што з такім жа запалам усе жыхары Беласточчыны будуць падыходзіць і да сваёй штодзённай працы.

ВЫСТАЎКА ЗАКРЫТА

Нядзеля, 9 верасня, была апошнім днём наведвання дажынкавай сельскагаспадарчай выстаўкі. За сем дзён выстаўку наведала каля 250 тысяч чалавек. Прыязджалі дэлегацыі з усіх ваяводстваў краіны, былі таксама госці з заграніцы. Усім падабалася афармленне і арганізацыя выстаўкі. Натоўпы людзей збіраліся каля выставачных павільёнаў. Перадавыя сяляне з усіх паветаў нашага ваяводства паказвалі на выстаўцы свае дасягненні. Агульная думка ўсіх наведвальнікаў: выстаўка была вельмі цікавай.

ВЕЛАСІПЕДАМ У ШКОЛУ

Беластоцкае грамадства адразу адгукнулася на акцыю, пачатую газетай „Жыцце Варшавы", каб дапамагчы вясковым дзецям, якія вымушаны хадзіць у школу за некалькі кіламетраў. Як памятаем, на адкрыцці новага навучальнага года, якое адбылося ў вёсцы Клюкова на Беласточчыне, прадстаўнік гэтай газеты ўручыў аднаму з найлепшых вучняў школы веласіпед, куплены за грошы, сабраныя рэдакцыяй. На заклік далучыцца да гэтай акцыі адгукнулася ўжо некалькі беластоцкіх устаноў. Першым уключыўся ў акцыю Таварыства сяброў дзяцей (ТПД): кожны паветовы аддзел ТПД купіць па адным веласіпедзе і перадасць яго гмінны школе з прызначэннем для добрых вучняў з бяднейшых сямей. Грошы на 14 веласіпедаў перадалі таксама ў кураторыю беластоцкія юрысты.

У ВАРШАВУ

3 200 жыхароў Беласточчыны ўдзельнічала ў святе газеты „Трыбуна Люду", якое адбылося ў Варшаве. Для жадаючых пабываць з гэтай нагоды ў сталіцы было прадстаўлена больш 70 аўтобусаў. Сярод удзельнікаў выезду на свята газеты вельмі многа было перадавікоў дзяржаўных сельскіх гаспадарак, машынных баз, гмінных спулдзельняў і малочнай прамысловасці, якім была дадзена магчымасць паехаць у сталіцу за добрую працу ў час жніва. Сярод дэлегацый усіх ваяводстваў наша дэлегацыя Беласточчыны на святе „Трыбуны Люду" была найбольш масавай.

КОНКУРС

Прэзідыум ВРН у Беластоку зноў, як і ў мінулым годзе, аб'явіў конкурс на найлепшыя доктарскія і магістэрскія работы, якія датычаць Беласточчыны. На конкурс прымацца будуць работы, напісаныя і абароненыя ў апошнія два гады. Найвышэй будуць ацэнены распрацоўкі, уплываючыя на хутчэйшае развіццё нашага рэгіёну. (яч)

Niedziela — 16.IX.
7.40 Program dnia. 7.45 TV Kurs Rolniczy. 8.20 Przypominamy, radzimy. 8.30 Nowoczesność w domu i zagrodzie. 9.00 Dla młodych widzów: „Niezwykłe przygody Inokientija zwanego Kieszką" — cz. II, film prod. radzieckiej 10.10 „Świat, który nie może zaginąć" — dokum. film angielski „Kąpiel dozwolona". 10.35 „Muzy bez etatu" — program poświęcony amatorskiemu ruchowi muzyczn. 11.05 „180.000 km przygód" — odc. III „Szlakiem dawnych kultur". 11.35 W starym kinie: „Wczesne komedie Chaplina" — cz. IV. 12.15 Dziennik. 12.20 Niedzielny koncert promenadowy z Drezna. 13.25 „Na chłopski rozum". 13.55 Dla dzieci: Aleksander Popescu „Błękitny jeż". 14.50 Losowanie Totolotka. 15.05 Wielka gra. 16.00 Koncert laureatów VI międzynarod. Festiwalu Folkloru Ziem Górskich w Zakopanem. 17.10 Sportowy Magazyn Sprawozdawczy. 19.05 „Kryteria". 19.20 Dobranoc. 19.30 Dziennik. 20.15 „Kopernik" — film TVP, cz. III „Księga szósta". 21.10 PKF. 21.20 „Na każde życzenie" — program rozrywkowy. 22.20 Magazyn sportowy.

Poniedziałek 17.IX.
12.45 TV Technikum Rolnicze: Matematyka. 13.25 TV Technikum Rolnicze: Uprawa roślin. 16.25 Program dnia. 16.30 Dziennik. 16.40 „Zwierzyniec". 17.35 „Echo stadionu". 18.00 TV Kurier Kielecki. 18.15 „Oferty". 18.25 TV Kurier Warszawski. 18.45 „Eureka". 19.20 Dobranoc. 19.30 Dziennik. 20.15 Letni Przegląd Teatru TV: M. Gorki — „Wassa Żeleznowa". 21.35 „Sezam". 22.05 Studio Rozrywkowej. 22.35 Dziennik.

Wtorek 18.IX.
9.00 Dla szkół: (kl.V) Język polski — „Maria Konopnicka". 10.00 Dla szkół: (kl. II lic.) Język polski — W. Szekspir — „Hamlet". 10.30 „Księga szósta" — film TVP („Kopernik") cz. III. 12.00 Dla szkół: (kl. IV lic.) Język polski — L. Kruczkowski — „Pierwszy dzień wolności". 15.20 TV Technikum Rolnicze: Matematyka. 15.55 TV Technikum Rolnicze: Uprawa roślin. 16.25 Program dnia. 16.30 Dziennik. 16.40 TELEWIZJA MŁODYCH. 18.10 Gra Orkiestra TV Katowice pod dyr. I. Wikarka. 18.30 TV Kurier Mazowiecki. 18.50 „Śladami czasu minionego" — program dok. 19.10 „Przypominamy, radzimy". 19.20 Dobranoc. 19.30 Dziennik. 20.15 Kino Interesujących Filmów: „Starsza pani bez godności" — film fab. fr. 21.50 „Przy wspólnym stole". 22.40 Dziennik 22.55 Wiadomości sportowe.

Środa 19.IX.
8.25 „Starsza pani bez godności" — film fab. franc. 10.00 Dla szkół: (kl. V) Historia — „W Egipcie Faraonów". 11.05 Dla szkół: (kl. VIII) Fizyka — „Zjawiska świetlne". 12.00 Dla szkół: (kl. VIII) Chemia — „Ropa naftowa". 12.45 TV Technikum Rolnicze: Chemia. 13.25 TV Technikum Rolnicze: Botanika. 16.05 Program dnia. 16.10 „Informacje, Towary, Propozycje". 16.30 Dziennik. 16.40 TELEWIZJA NAJMŁODSZYCH: „Wędrówki z moim latawcem". 17.00 Z cyklu „Nauka i światopogląd". 17.30 Sprawozdanie z meczu o Puchar Zdobywców Pucharów: Legia (Warszawa) — PAOK (Saloniki). 19.20 Dobranoc. 19.30 Dziennik. 20.15 Sprawozdanie z meczu o Puchar Europy: Stal (Mielec) — „Crvena Zvezda" (Belgrad). 22.00 „Dzisiaj" („Balet"). 22.35 Dziennik.

Czwartek 20.IX.
8.00 Powtórzenie sprawozdań z meczów pucharowych w piłce nożnej. 11.05 Dla szkół: (kl. VII) Język polski — „Jan Kochanowski". 11.40 „Trup w każdej szafie" — film fab. CSRS. 13.30 TV Kurs Informatyki — „Cybernetyczne podstawy informatyki" cz. I. 14.00 Matematyka w szkole: Powtórzenie wiadomości o liczbach i zbiorach w ćwiczeniach — cz. III. 15.20 TV Technikum Rolnicze: Chemia. 15.55 TV Technikum Rolnicze: Botanika. 16.25 Program dnia. 16.30 Dziennik. 16.40 „Ekran z bratkiem". 17.45 „Dni Muzyki Kameralnej w Łancucie" — rep. film. 18.15 TV Kurier Mazowiecki. 18.30 „Zielony świat". 19.00 PKF. 19.10 „Przypominamy, radzimy". 19.20 Dobranoc. 19.30 Dziennik. 20.15 „Trup w każdej szafie" — film fab. CSRS. 22.00 „Rodzina i szkoła" („Rodzina") 22.30 „Golibroda". 23.05 Dziennik. 23.20 Wiadomości sportowe.

Piątek 21.IX.
9.25 „Jeden z nas" — film fab. radz. 11.05 Dla szkół: (kl. II) „Nasza stolica". 12.00 Dla szkół: (kl. VIII) Wychowanie obywatelskie — „Poselska interpelacja". 12.45 TV Technikum Rolnicze: Fizyka. 13.25 TV Technikum Rolnicze: Hodowla zwierząt. 16.05 Program dnia. 16.10 Program I proponuje. 16.30 Dziennik. 16.40 „Pora na Telesfora". 17.25 „Nie tylko dla pań". 17.50 „Rodzina Durtolów" — film fab. franc. odc. I. 18.20 TV Kurier Warszawski. 18.40 „Dialogi historyczne". 19.20 Dobranoc. 19.30 Dziennik. 20.15 „Program osobisty" — recital Jana Pietrzaka. 21.00 „Panorama". 21.40 Teatr TV na świecie: C. Goldoni — „Zakochani" — spektakl TV włoskiej. 23.10 Dziennik. 23.20 Wiadomości sportowe oraz sprawozdanie z międzynarodowego Turnieju Bokserskiego „Czarne Diamenty".

Sobota 22.IX.
9.35 Program dnia. 9.40 Film fabularny. 11.05 Dla szkół: (kl. VIII) Geografia — „Przez dżunglę, sawannę i pustynię". 11.35 Film dokument. 12.10 „Spotkania z przyrodą". 12.35 Redakcja Szkolna zapowiada. 12.50 „W kręgu mistrzów sztuki". 13.20 „Studio przebojów" — program rozr. TV NRD. 14.05 TV Technikum Rolnicze: Fizyka. 14.40 TV Technikum Rolnicze: Hodowla zwierząt. 15.10 „Trakt królewski" — teleturniej o Warszawie. 16.05 Dziennik. 16.15 TELEWIZJA MŁODYCH: „Spotkanie z filmem" cz. II. 17.15 „Pegaz". 18.00 Sportowy Magazyn Sprawozdawczy. 19.20 Dobranoc. 19.30 Monitor. 20.15 „Gwiazdy Sopotu 73" — recital piosenki Daniela Gerarda. 20.40 Teatr Rozrywki: J. Jurandot — „Rachunek nieprawdopodobieństwa" — komedia z muzyką J. Wasowskiego. 2 .05 Dziennik. 22.20 FILMY RENE CLAIRA: „Piękności nocy" — film fab. franc. 23.45 Wiadomości sportowe.

Piątek, 14 września
8.15 Film seryjny. 9.20 Szkoła szachowa. 14.15 Program dnia. 14.20 Film dokument. 16.50 Świat socjalizmu. 17.20 Spektakl teatralny. 19.00 Czas. 19.30 c. d. spektaklu.

Sobota, 15 września
7.00 Program dnia. 7.30 Koncert. 8.40 Przegląd międzynarodowy. 10.35 Spotkania muzyczne. 11.30 Film fab. 12.45 Filmy animowane. 14.25 Białe i czarne. 15.10 Z historii muzyki białoruskiej. 16.10 Koncert. 17.00 Piłka nożna. „Dynamo" (Kijów) — „Dynamo" (Moskwa). 19.00 Czas. 19.30 TV teatr miniatur. 20.30 Mecz lekkoatletyczny ZSRR — NRD — Finlandia.

Niedziela, 16 września
7.00 Program dnia. 9.15 Kiosk muzyczny. 9.45 Spektakl TV. 11.40 Koncert 13.00 Panorama międzynarodowa. 13.30 Hokej. „Spartak" (Moskwa) — „Chemik" (Woskriesiensk). 3 tercja. 14.15 Koncert życzeń. 15.00 Piłka nożna. „Ararat" (Erywan) — „Spartak" (Moskwa). 16.45 Film animowany. 17.00 Klub filmowy. 18.00 Spotkanie z A. Pachmutową. 19.00 Czas. 19.30 Wieczór walców. 20.00 Program sportowy.

БГКТ хроніка

■ У апошні час шмат цікавых мерапрыемстваў адбывалася на Беласточчыне. Спалучаны былі яны з мастацкай часткай. Мастацкія калектывы Беларускага таварыства выступалі таксама ў многіх мясцовасцях Бельскага павету. І так, харавы калектыў з Дубяжына, мастацкім кіраўніком якога з'яўляецца М. Артышэвіч, даў канцэрты ў Орлі і Храбалах, бельскі хор пад кіраўніцтвам С. Лукашука выступаў у Дубне і Боцьках, а эстрадны калектыў з Плёсак (мастацкі кіраўнік Л. Васілюк) і жаночая група з Тапчыкал (кіруе ёй О. Пракапюк) спявалі ў бельскім парку ў мушлі.

■ Развіццё мастацкай самадзейнасці на беларускай мове — адно з галоўных задач Беларускага таварыства. Гурток БГКТ у Гуранах (Сакольскі павет) стварыў тэатральны калектыў і ўзяўся за падрыхтоўку п'есы С. Яновіча „Сынок“.

■ Гурток БГКТ у вёсцы Сідарка на Сакольшчыне ў апошні час належна ўзяўся за культурна-асветную дзейнасць. 11 жніўня арганізаваў ён вечар беларускай паэзіі пад загалоўкам „Мой родны кут“. Быў гэта мантаж беларускіх вершаў, які добра выканала моладзь. Усё гэта адбылося пры кастры ў прысутнасці многіх жыхароў вёскі, якім гэтакая форма папулярызацыі твораў беларускіх паэтаў асабліва спадабалася. У падрыхтоўку літаратурнага вечара шмат арганізатарскай працы ўлажыў старшыня гуртка БГКТ Іван Гардзейчук.

■ 15 жніўня адбылося пасяджэнне прэзідыума бельскага аддзела БГКТ, на якім зроблена была ацэнка арганізаванага нядаўна фэстына ў Дубяжыне. Ацэнка была станоўчая. Прэзідыум таксама апрацаваў, абмеркаваў і зацвердзіў план працы аддзела да канца 1973 года.

■ „Нясу твой вобраз“ — пад такім загалоўкам гурток БГКТ у Сухінічах (Сакольскі павет) падрыхтаваў мантаж беларускіх вершаў, прысвечаны жанчынам. 18 жніўня гурток арганізаваў пры вялікім кастры літаратурны вечар, які звабіў многіх жыхароў Сухініч, а нават і жыхароў суседніх вёсак. Прысутныя атрымалі на гэтым вечары многа прыемных уражанняў і былі вельмі ўдзячныя гуртку за гэтае мерапрыемства. БГКТ-оўцы пастанавілі арганізаваць яшчэ адзін літаратурны вечар ля кастра ў канцы верасня.

■ Ваяводскае тарфяное прадпрыемства „Імшар“, што ў Імшары за Міхаловам, з нагоды заканчэння працоўнага сезону гуфца працы ЗСМВ, 26 жніўня арганізавала канцэрт і танцавальную вечарыну для моладзі і працаўнікоў сваёй установы. У гэтым канцэрце выступіў харавы калектыў з Дубяжына і эстрадная група з Плёсак. Танцы адбываліся пад музыку інструментальнага калектыву гарадскога аддзела БГКТ у Беластоку.

■ Утварэнне гмінных школ у многіх мясцовасцях ускладняе навучанне беларускай мовы. Гэтаму важнаму для БГКТ пытанню прэзідыум сакольскага аддзела Беларускага таварыства на сваім пасяджэнні 27 жніўня прысвяціў многа часу і ўвагі. Прэзідыум ацаніў таксама ўклад членаў і гурткоў БГКТ у агульнаваяводскую кампанію, звязаную з падрыхтоўкай Беласточчыны да Цэнтральных дажынак.

■ На нарадзе штатных працаўнікоў ГП і аддзелаў БГКТ, якая адбылася 29 жніўня пад кіраўніцтвам старшыні ГП М. Самоціка, былі абмеркаваны планы працы паасобных аддзелаў на другое паўгоддзе 1973 года. Асаблівая ўвага была звернута на ўдзел БГКТ у святкаванні XXX гадавіны Войска Польскага.

■ 2 верасня, у дзень Цэнтральных дажынак, у Беластоку на спецыяльна падрыхтаванай сцэне ў новым Антанюкоўскім парку пры вуліцы Вяжбовай з вялікім поспехам выступілі харавыя калектывы БГКТ з Белавежы, Дубяжына і Бельска. На канцэрце гэтым сабралася некалькі тысяч чалавек.

■ З нагоды Цэнтральных дажынак у Беластоку была адкрыта сельскагаспадарчая выстаўка. На гэтай выстаўцы ўсе паветы Беластоцкага ваяводства прадставілі таксама свае культурныя дасягненні. Між іншым, выступаў харавы калектыў бельскага аддзела БГКТ і калектыў песні і танца аддзела БГКТ з Белавежы. (мх)

XXX-годдзе Людовага Войска Польскага

Усё айчыне

Знаходжуся ў памяшканні камандуючага ваеннай часцю ў Саколцы. Гутарку спыняе цяжкае сапенне. За вокнамі перасоўваюцца нагружаныя дрэвам вагоны. Гэта чарговы транспарт.

Пры перагрузцы дрэва працуюць воіны Беластоцкага палка ОТК (Тэрытарыяльнай абароны краіны), а адно яго падраздзяленне памясцілася іменна ў Саколцы. — Айчына патрабуе ад нас не толькі добрай падрыхтоўкі да яе абароны, але і нашага ўкладу ў павелічэнне эканамічнай магутнасці краіны, — гаворыць камандзір ваеннай часці.

Праца пры перагрузцы вагонаў працягваецца дзесяць гадзін. Салдаты працуюць на змены. Калі адны працуюць, іншыя адпачываюць, а яшчэ іншыя маюць чыста ваенныя заняткі. У свабодны ад нялёгкай службе маюць час на культурныя заняткі, грамадска працуюць на карысць горада.

У вольныя дні адбываюцца тут спартыўныя мерапрыемствы, з канцэртамі прыязджаюць мастацкія калектывы. З ініцыятывы гуртка Сацыялістычнага саюза ваеннай моладзі (СЗМВ) салдаты ўпарадкавалі пляц, высафальтавалі дарогі пры Пачатковай школе № 1 у Саколцы, упарадкавалі пляц ля чыгуначнай станцыі, выканалі і выконваюць шэраг іншых прац.

Прадукцыйную працу выконваюць таксама выдатна. Вартасць гэтай працы часта перавышае 200 тыс. зл. у месяц. Адзін з прадстаўнікоў станцыі сказаў нам, што без дапамогі салдат цяжка было б зрэалізаваць перагрузачныя працы. Дадайма ад сябе, што ў ваколіцах Саколкі ўвогуле адчуваецца недахоп мужчынскай рабочай сілы.

Нашым чытачам паказваем здымкі з жыцця салдат падраздзялення ОТК у Саколцы.

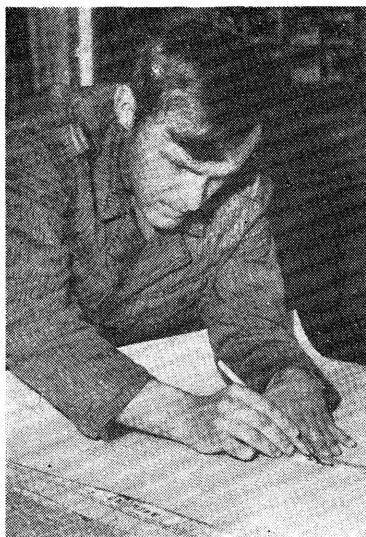
Тэкст і фота **А. Карпюка**

А тут кожны практычна кантралюе свае тэарэтычныя веды і вока.

Распачалася перагрузка. Уверсе радавы Станіслаў Самсель, а ўнізе перадавік працы і вучобы радавы Мар'ян Паўлік.

Капрал Ян Міхальчук у святліцы.

Заняткі з кулямётам вядзе яфрэйтар Ежы Тулея.

Пачатак на стар. 1

кі, а на плёсе ляжаць крамяні і асколкі керамікі. Гэтыя ж першабытныя людскія прылады і чарапкі ад колісьніх пахавальных урнаў амаль усціламі абвеяны вятрамі другі пагорак, які знаходзіцца ў якіх двухстах метрах на поўнач ад першага. З вяршыні гэтага пагорка відаць раку Буг з яе „заломамі“, абшырную яго даліну, а ў якіх кіламетрах пяці на паўночны захад — стромкую Замкавую гару ў Драгічыне. Падняў я з пяску некалькі крамянёў — адколатыя, відаць, ад большага кавалка, ледзь прыгладжаныя і завостраныя адшчэпліваннем кавалачкі цёмна-ружовага з пераліванні колеру. Іх трымалі ў руках колісьнія людзі... Якія людзі? Ад іх нічога не засталося, нават косці не захаваліся, толькі вакол рассыпаны чарапкі ад посуду, у якім калісьці захоўвалася попел ды рэшткі абгарэўшых касцей, што засталіся ад пахавальнага кастра... А вакол пагоркаў вымывае Буг і вывявае вецер рыжыя груды балотнай руды ды маленькія кавалачкі жужалю. Ва ўрочышчы „Могылкі“ вецер ды вада выпалоскваюць людскія косці, і пастушкі знаходзяць час ад часу „дзіўныя“ манеты з зацёртымі надпісамі і „малюнкамі“. Пад свежым абломкам „фабрычнага“ вясла, што некалькі дзён таму Буг выкінуў на бераг, я ўбачыў крэмнёвую „скрабачку“...

Археолаг З. Шміт у дваццатых гадах нашага стагоддзя сабраў тут каля 85 крэмневых прыладаў, якія вучоныя адносяць да атлантычнага перыяду з эпохі мезаліту, гэта значыць, усім гэтым першабытным „вастрыям“, „скрабачкам“ і „нажам“ ад 8000 да 5500 год ад нашых дзён.

У значна бліжэйшыя да нас часы папад Бугам віўся старажытны шлях з Драгічына ў Мельнік. Ад яго цяпер і следу не засталося, але агароднікія старажылы некаторыя месцы на бужанскім беразе паміж сабою называюць: „там, дэ ішов путь“.

Агароднікі

Цяжка жылося тутэйшым сялянам пры царызме і ў міжваенны перыяд. Каб неяк пракарміцца і прыадзецца, займаліся яны сплавам лесу па рацэ, плялі розныя кашы на продаж, гнулі дугі і, зразумела, рыбачылі. А вось мясцовыя назвы бужанскіх рыбаў: „оклея, кобэль, ялец, плоть, окунь, язгер, леищ, свінка, клень, болень, барвіня, сом, ментус, угор, чэрта“. Кожны гаспадар і цяпер яшчэ мае адну-дзве лодкі і рыбацкія прылады. Лодку-даўбанку завуць тут „човон“.

Рака Буг спакон веку і карміла, і вазіла тутэйшых людзей, і была сведкам іх страшных трагедый. Пасля вайны банды рэакцыйнага падполля знішчалі прыхільнікаў народнай улады не толькі стрэламі, але і скручвалі дротам або вяроўкай ім рукі і ўкідалі жывцом у раку. Нераз бужанскія хвалі выносілі на агародніцкі плёс целы тапельцаў — дарослых мужчын, жанчын і дзяцей, скручаных разам калючым дротам.

Цяпер у Агародніках электрычнае святло, спажывецка-прамысловая крама, моладзь вучыцца ў сярэдніх і вышэйшых школах, а дарослыя — будуюцца. Паўстаюць прасторныя светлыя мураваныя дамы, ладныя аборы і стадолы. Амаль на кожным панадворку відаць сеялкі, касілкі, грабільні і іншыя сучасныя машыны. Сяляне трымаюць па 5—6 дойных кароў, прадаюць дзяржаве па 12—15 кормнікаў у год, кантрактуюць збожжа. Перадавыя гаспадары ў вёсцы гэта Уладзімір Кічко, Аляксандр Дмітрук і Антон Пытэль. Гэты апошні пра цяперашняе жыццё ў Агародніках заўважыў: „Як тэпэр живут людэ добрэ, то нэ жылі так ніколі і жыті хіба ж нэ будут“.

Мікалай Гайдук

Фота аўтара

Пачатак на стар. 1

Пані дырэктар

скіх і сельскіх школ з усяе краіны, што трэба было валодаць сапраўды універсальнымі ведамі, каб пераможна перайсці ўсе элімінацыі і ўрэшце аказацца перад тэлевізійнымі камерамі, і што навасадаўская каманда — Мар'я Ляшчынская, Валянціна Скепка і Павал Скепка — надта хвалявалася.

— Што і казаць — мы тут таксама вельмі хваляваліся, калі ўбачылі на экране нашую тройку, — прызнаецца дырэктар школы Тамара Бусняк. — Самі разумееце, як нам усім: вучням, настаўнікам і бацькам хацелася, каб нашым пайшло добра, каб людзі пераканаліся, што і ў гэтай пушчанскай вёсачцы і настаўнікі стараюцца, і моладзь расце выдатная.

Хоць гэта былі вакацыі, і ў школьным будынку не чуваць было звонкіх вучнёўскіх галасоў, але ўсюды панаваў лад і падрыхтаванасць да працы. Вось, здавалася, хоць бы зараз могуць прыйсці дзеці, сесці ў лаўкі і адразу пачнецца ўрок. Нават сарганізаваная на канец года выстаўка вучнёўскіх прац з практычна-тэхнічных заняткаў у строгім тэматычным размяшчэнні прэзентуе цікавы плён працы на працягу мінулага года.

Гляджу я на макеце сялянскай сялібы з пасекай, інкрустацыі саломкай, вырабы з дрэва і жалеза, вышыўкі, малюнкі і разважаю: „Як важна, каб іменна ў сельскай школе гаспадаром быў чалавек улюбёны ў сваю прафесію, што ўсяго сябе і ўвесь свой час прысвячае навучанню і выхаванню сялянскіх дзяцей! Якія прыгожыя і ўдачныя плады свае працы ён сабярэ!“

Пані Т. Бусняк прыйшла ў Навасады адразу пасля заканчэння ў 1953 годзе Педагагічнага ліцэя ў Беластоку. Вяла спачатку розныя прадметы, але ў 1964 годзе закончыла беларускую філалогію на завочным аддзяленні Настаўніцкай студыі ў Беластоку і з таго часу навучае толькі беларускай мовы. Любіць свой прадмет, любяць яго і вучні. Яны старанна рыхтуюцца да заняткаў, актыўна ўдзельнічаюць у працы на ўроках. [illegible] госцем на занятках бывае „Зорка“, „Ніва“, дзіцячыя і маладзёжныя часопісы Савецкай Беларусі. У праграме кожнай школьнай урачыстасці абавязкова ёсць беларускія вершы, песні, танцы, інсцэнізацыі. І вынікі ў навучанні беларускай мовы ў навасадаўскай школе паказальныя: палавіна ацэнак [illegible] „выдатна“. На канец года ў класах бывае ўсяго толькі па 2—3 пасрэдныя ацэнкі.

У мінулым годзе пані Т. Бусняк сарганізавала ў рамках пазакласных заняткаў гурток зацікаўлення беларускай мовай з элементамі інсцэнізацыі. Паставілі п'есу В. Зуба „Незвычайная сустрэча“. Спачатку выступілі перад бацькамі ў Навасадах, а калі юныя акцёры і са сцэнай асвоіліся і набраліся ўпэўненасці — прынялі ўдзел у XIV міжшкольным конкурсе на найлепшы самадзейны калектыў, што праходзіў 13 мая гэтага года ў ГП БГКТ у Беластоку. І з гэтай высокай сцэны сышлі пераможцамі — занялі першае месца.

Школу ў Навасадах штогод заканчвае 13—20 абсальвентаў. Невялікая грамада, але вельмі ж уданая. Уся яна, як правіла, накіроўваецца вучыцца ў сярэднія школы: завадовыя, тэхнікумы, агульнаадукацыйныя ліцэі. Сярод выхаванкаў пані Т. Бусняк ёсць шэраг асоб, якія закончылі вышэйшыя навучальныя ўстановы або з'яўляюцца студэнтамі. Прыгадаем хоць некаторых з іх. Янка Устынюк закончыў агульнаадукацыйны ліцэй з беларускай мовай навучання ў Гайнаўцы, а потым факультэт біялогіі Варшаўскага універсітэта і цяпер працуе настаўнікам у Высока-Мазавецку. Янка Салавянюк закончыў Акадэмію мастацтваў у Познані. Ірына Жукоўская — абсальвентка беларускага ліцэя ў Гайнаўцы — у гэтым годзе заканчвае факультэт польскай філалогіі Варшаўскага універсітэта. Яўгінія Жукоўская пасля паспяхова закончанай вучобы ў медыцынскім ліцэі ў Бельску паступіла ў Беластоцкую медыцынскую акадэмію. Гэты пералік можна было б павялічыць. І ў ім мы знойдзем тэхнікаў будаўніцтва, эканамістаў, высокакваліфікаваных рабочых і перадавых гаспадароў, як напрыклад, Рыгор Саевіч з Навасадаў — сакратар гміннага камітэта Польскай аб'яднанай рабочай партыі.

Але не толькі справы навучання і выхавання школьнікаў займаюць дырэктар Т. Бусняк. Яна — актыўны грамадскі дзеяч. Уваходзіць у склад гміннага камітэта ПАРП і ўжо шэраг год з'яўляецца выкладчыкам па лініі партыйнай асветы. Чацвёрты раз жыхары гміны выбралі яе ў склад гміннай рады, а гмінная рада вылучыла яе ў члены свайго прэзідыума, даручаючы адказную функцыю старшыні камісіі асветы, культуры і сацыяльных спраў. У праўленні мясцовага сельскагаспадарчага гуртка ўжо 8 год пані Т. Бусняк з'яўляецца грамадскім сакратаром. І тут яна таксама заангажаваная ва ўсе справы. Сельгасгурток у Навасадах працуе добра. У мінулым годзе меў 270 тысяч злотых даходу, многа ўвагі і сродкаў накіроўвае на забеспячэнне летніх дзяцінцаў, прыходзіць з дапамогай школе, апякуецца адзінокімі і прыстарэлымі сялянамі. Не абышоўся без актыўнага ўдзелу пані Т. Бусняк і навасадаўскі гурток вясковых гаспадынь, калі ініцыяваў пабудову пры школе пляцу гульняў для дзяцей або прыступаў да конкурсу „Букет агародніны“, займаючы ў ім першае месца ў павеце. Тое самае трэба заўважыць і пра клуб „Руху“, у якім пані дырэктар належыць да рады клуба. А клуб працуе ўзорна — у мінулым годзе заняў першае месца ў павеце і трэцяе ў ваяводстве.

Ва ўсіх гэтых дасягненнях ёсць і часцінка ахвярнай працы пані Т. Бусняк.

— Мне падабаецца мая праца і ў школе і ў сяле. Пэўна, найпрыямней бывае, калі ўсё ідзе гладка, але нярэдка і пачатковыя непаводзіны з бегам часу „ператруцца“ ды „ўтрасуцца“ і штосьці карыснае выходзіць, — аптымістычна заўважае пані дырэктар. — Часам думаю: можа ўсяго гэтага крыху і замнога, як на адну жанчыну, але ж няма як і адкінуцца ад працы — і тут трэба, і там трэба. Як нябач час плыве — ужо і дзеці маіх былых вучняў у школу ходзяць...

У гародчыку перад школай у Навасадах заўсёды акуратна скошана трава, на клумбах цвітуць нарцызы, вяргіні, астры, а ўвосень дрэвы ўгінаюцца пад цяжарам сакавітых яблык ды груш. І пра гэта знаходзіць час дбаць пані дырэктар Тамара Бусняк.

Мікалай Гайдук

Калісьняя занядбаная лесьнічоўка пад апекай пані Т. Бусняк стала ўтульнай і добра абсталяванай школай у Навасадах. Фота — М. Гайдук.

Пачатак на стар. 1

Пра міхалоўскую малачарню і пра смярдзючае паветра

— Сыроватку і маслёнку, — не заікнуўшыся, сцвярджае загадчыца, — мы ўласным транспартам адстаўляем назад на скупачныя пункты. Маслёнку прадаем, а сыроватку раздаем бясплатна.

— Ці гэтым чынам расходваецца ўсю колькасць сыроваткі, ці нейкая яе частка яшчэ астаецца ў вас? — пытаю для пэўнасці.

— Сыроватка з'яўляецца дасканалай пашай для свіней, — гаворыць загадчыца. — Сяляне нашы ў гэтым пераканаліся. Дык ахвотных на сыроватку ёсць на многа больш, чым яе мы прадукуем.

Паказваюць мне квітанцыі, з якіх вынікае, што сапраўды міхалоўская малачарня возіць сыроватку ў Азяблы, Кухмы, Юшкаў Груд, Новую Волю, Багнюкі, Буды і ў многія іншыя вёскі Беластоцкага павету, разам — звыш 20.000 літраў у дзень. Больш-менш столькі, колькі яе прадукуюць.

Дык як: хто тут ілжэ? Селянін, які прыходзіў са скаргай ці загадчыца малачарні? Каб знайсці адказ, еду на разведку ў бліжэйшае наваколле Міхалова. Па дарозе ў Пянькі сустракаю селяніна, які з малочнымі конвамі на возе вяртаўся з Міхалова. Гэта быў солтыс Аляксандр Грэсь, які кожны дзень дастаўляе

Ці ведаеце, што...

...45 працэнтаў усіх самаходаў зарэгістраваных на свеце знаходзіцца ў ЗША. Тут таксама прыпадае найбольш тэлевізараў — на 1000 чалавек — 449 штук.

...найбольш кніжак друкуецца ў Савецкім Саюзе — 85 тыс. у год, у ЗША — 80 тыс., а ў ФРГ — 40 тыс.

Беларуская літаратура — Аляксандар Баршчэўскі

Нашаніўская пара

ЯДВІГІН Ш. — ЧАСТКА VIII

Сацыяльна-бытавыя апавяданні. Другім творам з сацыяльна-бытавога цыкла з'яўляецца навела „Гаротная“. Твор гэты быў апублікаваны ў 3 нумары „Нашай нівы“ за 1911 год. „Гаротная“ ў пэўнай ступені нагадвае навелу „Зарабляюць“. Адносіцца гэта да стылістыкі твораў і ў пэўнай ступені да іх тэматыкі. У „Гаротнай“ таксама як і ў „Зарабляюць“ героі — нешчаслівыя людзі. Галоўнай постацыю навелы „Гаротная“ з'яўляецца ўдава Тамашыха. Жыццё яе паказана пры дапамозе літаратурнага прыёма рэтраспекцыі, гэта значыць накладанне мінулага на сучаснае. Тамашыха, лечачы свайго сына, успамінае ўсё сваё жыццё, усё сваё мінулае. Такім чынам твор складзены з двух слаёў: з падзеі рэчаіснай, той, якая адбываецца на вачах чытача і з мінулага гераіні, якое падаецца ў форме яе ўспамінаў. Паралелізм мінулага і сучаснага складаецца на канву апавядання.

„Гаротная“ — гэта дасканалая карціна жудаснага жыцця не толькі Тамашыхі, але і ўсёй беларускай вёскі, усёй Беларусі. У характары жыцця Тамашыхі знаходзім тыповыя рысы жыцця краіны.

З роздуму гераіні апавядання даведваемся, што была яна сіратой, што выйшла замуж за п'яніцу, што аўдавела, што мела чацвёра дзяцей і што дзеці гэтыя паўміралі. Даведваемся аб страшэнных нястачах у яе жыцці, аб галечы і паўголадзе. Усё гэта знаходзіць чытач у прадстаўленых пісьменнікам успамінах Тамашыхі. Другая лінія апавядання — гэта сучаснасць. Апошні сын Тамашыхі Сцёпка — цяжка хворы. Кіруючыся радамі суседак, Тамашыха лечыць сына. Лечыць у напаленай печы. Абкручанага анучамі Сцёпку Тамашыха ўсадзіла ў печ. Прыслухоўваецца да яго крыкаў, плачу і кашлю. Верыць, што сын выздаравее, тым больш, што крыкі і плач становяцца ўсё цішэйшымі. Абнадзеяная ўдава ўрэшце выцягае сына з печы. Сын аказваецца мёртвым. У крыку Тамашыхі ёсць крык усёй забітай, цёмнай Беларусі, ёсць і крык пісьменніка.

У навеле „Гаротная“, так як гэта мы ўжо бачылі ў „Зарабляюць“, аўтар карыстаецца эмацыянальнай стылістыкай. Такім чынам стараецца павялічыць уражанне, паглыбіць настрой роспачы.

Варта адзначыць, што прадстаўленае здарэнне ў апавяданні Ядвігіна Ш. нагадвае гісторыю, апісаную польскім пісьменнікам Б. Прусам у навеле „Антэк“.

Трэцім сацыяльна-бытавым творам Ядвігіна Ш. з'яўляецца апавяданне „З бальнічнага жыцця“, апублікаванае ў 46 нумары „Нашай нівы“ за 1910 год.

У адрозненні ад двух папярэдніх твораў у гэтае апавяданне ўводзіць пісьменнік прыродаапісальны тон. Аўтар, як бы шукае аналогіі паміж восенню ў прыродзе і набліжэннем смерці ў чалавека. Герой апавядання — гэта безымоўна ўміраючы чалавек. Герой не выконвае ў творы ніякай функцыі, не выказваецца, не наракае, не патрабуе. Ён уміраe. За героя гаворыць аўтар. Ён характарызуе яго жыццё, ён над ім жаліцца, ён рысуе фон прыроды.

Восень. Змяркаецца. Візглівы вецер як бы з вялікае злосці рваў апошнія з дрэў кляновых крывава-жоўтыя лісты, круціў іх у паветры, кідаў аб мокрую, брудную зямлю, ганяў з месца на месца, як адкрасаваўшае, нікому не патрэбнае, ні на што не годнае смецце“. Гэта прыродны фон. Уводзіць ён нас у настрой апавядання. Да такога сумнага прыроднага стану аўтар шукае падобнага стану з жыцця чалавека. Знаходзіць яго ў чалавеку, прыкованым да бальнічнага ложка. „Босы з маленства, сірата, гаротны праз увесь свой век працаўнік, і вось ужо калі жыццё высмактала кроў, высушыла апошнія мазгі, жылы выцягнула, цяпер гэтае жыццё, бачучы, што з гэтага чалавека няма чаго болей выдушыць, кінула яго на бальнічнае ложка, мучыла яго доўгія ночы, цэлыя месяцы, і на астатак, угледзеўшы, што гэты кусок падгніўшага мяса гатоў ужо разваліцца, накінулася на апошнія мінуты канаючага і здзекавалася“.

Галоўная думка аўтара заключаецца ў тым, што чалавек бяссільны ў адносінах да жыцця і ў адносінах да смерці. Чалавек зданы на ласку і няласку жыцця і смерці. Не выбірае іх. Гэта яны выбіраюць чалавека. У такой трактоўцы праблемы праяўляецца фаталістычныя тэндэнцыі аўтара.

Вяртаючыся да стылістыкі твора, трэба падкрэсліць, што і тут дамінуе ўзрушана-эмацыянальны стыль. Такім чынам аўтар адклікаўся да тыповых для хлапаманскіх пісьменнікаў спосабаў у апісаннях і характарыстыках герояў і рэчаіснасці.

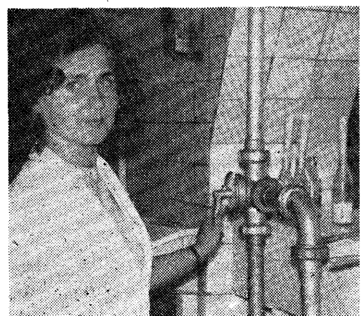
Характэрна тое, што ва ўсіх прадстаўленых намі апавяданнях Ядвігіна Ш. выступае смерць. Прысутнічае яна і ў апавяданні „Зарабляюць“, і ў „Гаротнай“, і ў апавяданні „З бальнічнага жыцця“.

Няма сумнення, што ў апавяданнях сацыяльна-бытавога цыкла выступае пэўная аднабаковасць. Праяўляецца яна ў тым, што пісьменнік бачыць у жыцці толькі сумныя, драматычныя і трагічныя з'явы. Варта адзначыць, што такая тэндэнцыя была характэрнай для большасці пісьменнікаў наша-ніўцаў.

ў Міхалоўскі скупачны пункт 50—60 літраў малака.

— А вось сыроваткі, — кажа гаспадар, — я сёння не дастаў, нібы не хапіла. А ў той жа час гэтую ж сыроватку шафёры з міхалоўскай малачарні разліваюць дзе папала. Проста адкрые кран і імчыцца па дарозе. Я сам бачыў. Зайдзіце вось на гэты хутар, — паказвае рукой. — Там жыве старшыня нашага камітэта пастаўшчыкаў. Ён вам усё дакладна раскажа.

— З гэтай сыроваткай у Міхалове — адзін скандал, — гаворыць гаспадар з хутара. — Выліваюць яе, дзе толькі могуць: па шашы, у лесе, а найчасцей у старой жвіроўні за Міхаловам. А калі за сыроваткай заедзеш у малачарню, то трэба стаяць у чарзе па некалькі гадзін, ды яшчэ плаціць па 3 грошы за літр, а часта і з пустымі конвамі дамоў вяртаешся, час толькі патраціўшы...

Ёлянта Гудзейка ўжо тры гады кіруе малачарняй, якая атручвае асяроддзе ў раёне Міхалова.

На ўзгорку за Міхаловам сярод маладзенькага лесу знаходзіцца гарадскі сметнік. Непадалёк жыве адзін з Міхалоўскіх хутаранцаў.

— Пане, — гаворыць ён мне, — мы ўжо тут ледзь вытрымоўваем — такі смурод ідзе ад гэтай сыроваткі. Яна тут часта ракой льецца. Часам па два разы ў дзень прывозяць і выліваюць. Ніякай кары няма на іх.

Сапраўды, на засохшай у летняй спёцы зямлі засталіся толькі белыя плямы і кіслы смурод, разлажыўшагася бялка. Так, напэўна хтосьці тут не так даўно выліваў гэтую няшчасную сыроватку. Іду, аднак, яшчэ распытаць уласніка поля, на якім знаходзіцца гэты сметнік.

— Звозяць туды з цэлага Міхалова розную заразу, — скардзіцца гаспадар. — З малачарні таксама. Смурод ад гэтага сметніка ідзе такі, што я не магу працаваць на полі.

Яго хутар адной мяжой прымыкае да рэчкі Супраслі, ў якой цячэ мутная, смярдзючая вада.

— Тут нават, — гаворыць гаспадар, — жабы паздыхалі, а мае каровы п'юць гэтую воду, бо што маюць піць? Гэта таксама віна міхалоўскай малачарні...

Дык як: хто тут хлусіць? Без міліцыі не разбярэш. Але дзверы міхалоўскага пастарунку МО аказаліся наглуха закрытымі, а ў закратаваным акне прачытаў я картку, што дзяжурны міліцыянер знаходзіцца ў горадзе. Рашыў я тады звярнуцца да самай вышэйшай міхалоўскай улады — да начальніка гміны.

— Так, гэта праўда, — кажа Міхась Грыка, — што рэчка Супрасль ад Міхалова аж па Гарадок ужо зусім атручана. Але таксама праўда, што дагэтуль ніякіх скаргаў на міхалоўскую малачарню ў сувязі з загаспадараваннем сыроваткі мы не атрымоўвалі...

Паўторна я наведаў загадчыцу міхалоўскай малачарні. На гэты раз размова не была прыемнай. Аднак пані Ё. Гудзейка не адступіла ад свайго. Усё тое, аб чым гаварылі мне сяляне, назвала яна зласлівай хлуснёй.

— Нас не аднойчы кантралявалі не такія, як вы, — дабавіла разгневана, — а нават прадстаўнікі аддзела аховы вады і паветра, ды ніякіх адхіленняў ад норм дагэтуль яны не сцвердзілі.

Што ж, аказваецца аднак, што без міліцыі тут усё ж не разбярэшся. А можа яшчэ раней захацеў бы пацікавіцца дзейнасцю міхалоўскай малачарні прэзідыум ПРН у Беластоку і праўленне Беластоцкай малочнай спулдзельні, якому падпарадкаваны яго міхалоўскі філіял?

Віктар Рудчык
фота аўтара

ФАЛЬКЛОР

ЧАРНУШНАЯ*

Lento cantabile

Ой, во-лы мо-е по-ло-вэнь-кі-е, Чом жэ вы нэ о-рэ-тэ? Ой, ле-та мо-е мо-ло-дэнь-кі-е, чом вы мар-но так і-дэ-тэ?

Ой, волы мое половэнькіе,
Чом жэ вы нэ орэтэ?
Ой, лета мое молодэнькіе,
Чом вы марно так ідэ(тэ)?
Ой, пуйду туды, ой, пуйду туды,
Куды ліетом ходіла.
Ой, чы нэ знайду, ой, чы нэ знайду,
Кого віерно любі(ла)?
Ой, сэ нэ його, ой, сэ нэ його —
То товарышча його.

Запытаюсе, запытаюсе
О здоровіечко ё(го).
— Ты нэ пытайсе, ты нэ пытайсе
О здоровечко його,
Но запытайсе, но запытайсе,
Якое жыте ё(го).
— Нэ буду лгаті, нэ буду лгаті,
Оно правду казаті:
Як Бог назначыў, як Бог назначыў,
Так будэм гороваті.

Ад Анны Стахвіюк, 1924 года нараджэння, вёска Трасцянка Гайнаўскага павету, запісаў 2 жніўня 1973 года Мікалай Гайдук. Нотны запіс з магнетафоннай стужкі зрабіла Людміла Панько.

* „Чарнухаю“ калісьці ў Трасцянцы называлі час, калі сяляне аралі „ў загон“, г. зн. пад засеў азімаі жыта.

(З РОЗДУМАЎ СЫМОНА МУДРАГА)

Да гадзіны дзесятай 23. чэрвеня 1973 г. стаяў сабе, міленькія мае, у вёсцы Валілы дом нумар 18. Такі сабе, звычайны, драўляны. Зараз побач з крамаю.

Гаспадары выехалі недзе пад Бельск, а ў доме тым жылі кватаранты. У адной палавіне — сям'я Дзярманскіх, а ў другой — Анастасія Паплаўская, бабулька год звыш 70. Быў дом... і ўжо яго няма. Узяў ды згарэў...

„Як гэта ўзяў ды згарэў“, — спытаеце. — Не сам жа?!“ А ліха яго ведае, як! Згарэў і ўсё. Бабка, на палавіне якой пажар пачаўся, сама ад агню ўцякла. Дзяцей Дзярманскіх, Адася і Андрэя, хлапчукоў дашкольнага ўзросту, вывела з хаты дванаццацігадовая Аня Тарасевічава. Калі Марыя Дзярманская прыбегла з поля (муж яе быў на рабоце), цяжка ўжо было што-небудзь ратаваць. З усяе сямейнае маёмасці засталіся толькі тапчан, тэлевізар ды пралька. Шафа з вопраткай і тая згарэла. Горш за ўсё, што разам з шафай згарэлі прыхаваныя ў ёй 23.000 зл. 15 тысяч свежа атрыманай на пабудову хлява пазыкі і 8 тысяч сямейных ашчаднасцей.

„Вось дзіва! — скажаце. — Бывае, паўвёскі гарыць. Разумныя людзі страхуюцца ў страхавой касе, атрымліваюць адшкадаванне, ды яшчэ рукі паціраюць, што старое барахло нарэшце згарэла“.

А тут і загвоздка. Страхоўка ж была. Уся справа, аднак, у тым, што за грошы, якія трымалі ў хаце, страхавая каса адшкадавання не плоціць. Грошыкам належала быць у СОП-е альбо ў ПКО. Ашчадныя кніжачкі маглі б сабе спакойна ісці з дымам. Сума, пакладзеная ў банку, ад гэтага не мянялася б. Нават працэнцікі далей акуратна раслі б.

А вось хрупасткія паперкі — справа іншая. Пшык і няма.

Т-а-а-к! Тут варта прызадумацца. Па-рознаму, за мае памяці, людзі грошы хавалі.

Памятаю, маленькім яшчэ я быў, калі мой дзед увесь агарод на паўметра глыбіні тройчы перавярнуў, шукаючы гаршчэчка з манетамі, што пад капустай закапаў.

Манет, праўда, не знайшоў дзядуля. Затое агуркі ды памідоры такія, як на ягоным агародзе, больш ні ў кога не ўдаваліся.

У даваенны час зноў ўсялякаму гаспадару вядома было, што найлепшая справа — грошы ў шматачку завязаць ды бабе пад цыцку ўткнуць. Што ж, калі вайна людзей разбэсцвіла. Надта ж нахабны народ пайшоў. Калі толькі баба прыгажэйшая, дык не паспееш на кірмашы азірнуцца, як ужо ёй які хлуст за сарочку заглядае, а дзе каторы так і стараецца падшчыпнуць за гэта самае якраз месца. Страшна...

Пачалі тады, ведаеце, па хатах ашчаднасці ў панчохі запіхваць. І што ж? Якісьці час вялося. Часы, вядома, былі бедныя. Мала якая гаспадыня больш дзвюх пар панчохаў мела. Няцяжка было разабрацца. Калі аднак прамысловасць нашы крамы шматкамі закідала, пачалася неразбярыха. Ох і загаласілі кабеты: „Ой, у якія ж я іх панчохі палажыла?.. А можа ў тыя ўзорчатыя? Не! У тых на забаву хадзіла. А можа ў безразмерныя? А можа ў тыя каляровыя, што дачцы купіла?“

Паспрабуй знайдзі, калі панчохаў у хаце цэлы скрутак. Па ўсіх кутках валяюцца. А калі ў моду ўвайшлі тыя, як іх там, райстопы, дык зусім бяда.

Нездарма ў нашай вёсцы прыбліва, калі маеш бабу шырэйшую задам.

Адным словам, адпаведных месц у хатах і на панадворках забракла.

Пачалі людзі памаленьку зносіць свае грашакі ў ашчадныя касы.

І, паверце, дагэтуль нікому шкадаваць не давялося.

Нездарма ў нашай вёсцы прыказка ходзіць: „Давер свае грошы СОП-у, каб выпадкам не ўпёр іх... ну, скажам, напрыклад, хоць бы і ў агонь“.

Сям'і Дзярманскіх, даражэнькія, напэўна бяда. Прытуліліся яны ў адным пакойчыку пры бацьках.

Вопраткі на зіму і той не маюць. Вялікая, аднак, сіла грамадства.

Рабочыя ПГР-у Валілы, у якім працаваў Дзярманскі, зрабілі адразу складчыну, каб дапамагчы пацярпеўшаму сябру. Жыхары Валілаў: Марыя Сарачынская, Марыя Адамчык, Адэля Чамель, Зіна Тарасевіч, Кацярына Чварно, Ліля Неміровіч, Галіна Квяткоўская, прадаўшчыца ПГР-аўскай крамы Сядлецкая, ды іншыя, кінуліся памагаць, хто чым можа.

Каса СОП-у, якой загадваюць таварышы Барада і Аўсейчык, прызнала грашовую запамогу і адклала на пару год сплату ўзятай пазыкі. Запамогу без ніякай валакіты прызнала і гміна. Сяброўка Ларыса Матусік запэўнівае, што грамадская апека напэўна паможа вопраткай. Марыі Дзярманскай дрыжэў голас, калі ўспаміната ўсіх добрых людзей, якія самі па сабе адгукнуліся на бяду яе сямейкі, падалі ў патрэбе моцную сяброўскую руку. Усім яна шчыра, шчыра дзякуе і ўсіх запрашае на наваселле.

Так! Так! Кіраўніцтва ПГР Валілы прызнала сям'і Дзярманскіх прыгожую кватэру ў адным з двух новых блёкаў, якія зараз у будове.

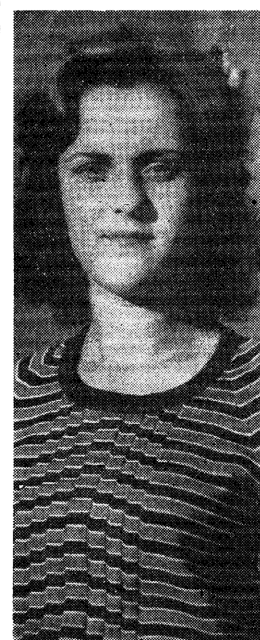
Праўду кажуць старэйшыя: што між дрэнных людзей шчаслівым быць цяжка, а вось паміж добрымі — лёгка і ў няшчасці.

Ларс

Сяляне не маюць замнога вольнага часу на тое, каб магчы прачытаць газету або кніжку. Хіба толькі позняй восенню ды зімою. Зараз Эля Паўлік, маладая бібліятэкар са Страблі Бельскага павету, не наракае, што ўлетку чытачы радзей заходзяць, каб выбраць сабе тую ці іншую кніжку. Мае яна таксама сваіх сталых наведвальнікаў. У летнія месяцы Эля наводзіць генеральныя парадкі ў бібліятэцы, абгортвае ў свежую паперу новыя, толькі што закупленыя кніжкі, рыхтуе выстаўку цікавейшых кніг, парадкуе каталогі. Працы хоць адбаўляй. Яна займае ўвесь вольны час. У бібліятэку ў Страблі заходзяць па кніжку не толькі аднавяскоўцы, але і з Дакторцаў і Яцэвічаў. Апрача таго бібліятэка мае бібліятэчныя пункты, з якіх найлепш працуюць пункты ў Мулявічах (вядзе яго кіраўнік клуба „Руху“ Ядвіга Крупкоўская), у Сталавачу (Яніна Крысевіч), у Гусаках (Ірэна Петручук) і Плюцічах (дырэктар школы Аляксандр Артымовіч). Бібліятэкар стараецца даехаць да кожнага з іх. Прывозіць з сабой новыя кніжкі на абмен, заўсёды ахвотна дапаможа і параіць прачытаць тую ці іншую кніжку. У самой Страблі мае яна 160 чытачоў, а ва ўсіх бібліятэчных пунктах 330. Лік гэты даволі вялікі ў параўнанні да колькасці жыхароў. Бібліятэка, якой кіруе Эля Паўлік, налічвае каля 6 000 кніжак, у тым ліку каля тысячы беларускіх і рускіх кніжак. Найбольш кніжак чытаюць: Аліцыя Кур, Юзэф Сахароўскі, Дануся Паплаўская, Галіна Левандоўская, Марэк Пракопюк. Усе са Страблі. Многа сталых чытачоў маюць таксама бібліятэчныя пункты.

Бібліятэкар арганізуе таксама шматлікія чытальніцкія конкурсы, вечарыны казак для дзяцей, аўтарскія сустрэчы і г.д. Любіць яна працу ў бібліятэцы і задаволена ёю. У бібліятэцы лад і парадак.

Кніжкі роўнымі радамі стаяць на паліцах. На століках — свежая прэса, кветкі.

Сімпатычная бібліятэкар працуе тут ужо трэці год. Бібліятэку пераняла ад бацькі, які таксама быў бібліятэкарам. Зараз заканчвае яна вучобу ў завочным агульнаадукацыйным ліцэі ў Беластоку.

Тэкст і фота Я. Цялушэцкага

КАРЭСПАНДЭНЦЫЯ З МІНСКА

ІМУНАЛОГІЯ СЛУЖЫЦЬ АНКОЛАГАМ

У Інстытуце генетыкі і цыталогіі АН БССР створана першая ў Савецкім Саюзе лабараторыя імунагенетыкі рака. Вынікі даследванняў усяляюць надзею: каварную хваробу, напэўна, можна будзе перамагчы, мабілізаваўшы для гэтага імунныя сілы арганізма.

НОВЫ ПОГЛЯД НА ПРАБЛЕМУ

Аб раку вядома даволі многа — значна больш, чым, скажам, аб ангіне або любым іншым распаўсюджаным захворванні. „Вірусная", „хімічная", „вірусна-генетычная" і іншыя тэорыі „са стажам" добрасумленна называюць прычыны з'яўлення тканкавых анамалій, вывучаючы паталогію хваробы...

І ўсё-такі сёння рак гэтак жа не паддаецца лячэнню, як і год 70 назад, калі анкалогія рабіла свае першыя крокі. Прычыны такога парадокса ў тым, што усе існуючыя да гэтага часу тэорыі аднабакова этыялагічныя. Яны факусіруюць сваю ўвагу толькі на прычынах, якія прыводзяць да пераграджэння нармальных клетак ў ракавыя. Заканамернасці ж развіцця пухліны ў арганізме і ўзаемаадносіны яе з клеткамі „гаспадара" да канца не вывучаны і па гэты дзень.

А што калі зірнуць на сутнасць рака знутры, „апусціўшыся" да ўзроўню яго генетычнай мадэлі? Над гэтым у апошнія гады ўсё часцей задумваюцца вучоныя-анколагі многіх краін.

Перавагі такога паглыбленага падыходу да праблемы відавочныя: зразумеўшы генетычны механізм узнікнення і развіцця злаякаснай пухліны, даследчыкі атрымаюць вычарпальныя даныя аб розных баках хваробы і змогуць падказаць медыцыне эфектыўныя метады яе лячэння.

Генетычная канцэпцыя па-свойму шматпланавая, але, бадай, найбольшую цікавасць у ёй выклікае сёння імунагенетычны напрамак. Беларускія вучоныя ўзяліся вывучаць прычыны развіцця пухлінных клетак ва ўмовах несумяшчальнасці.

РАСПАЗНАЦЬ НЕВІДЗІМКУ

Такім чынам, славутая формула „антыген-антыцела" ў ракавым варыянце часта не дзейнічае. Чужародная пухлінная клетка, што ўзнікла ў выніку мутацый клетак „гаспадара", пачынае нястрымана размнажацца, утвараючы папуляцыю чужародных арганізму паразітычных клетак.

Чаму? Медыцыне ж добра вядома імунная неўстрымлівасць арганізма, які звычайна адхіляе не блізкія яму па генетыцы тканкі. Успомнім хоць бы, якія цяжкасці ўзнікаюць у хірургаў пры трансплантацыі органаў...

Такая дзіўная ўласцівасць арганізма не перашкаджаць росту ў ім чужародных клетак стала вядома пад назвай імуналагічнай талерантнасці.

Існуюць некалькі гіпотэз аб прычынах яе развіцця. Адны называюць талерантнасць своеасаблівым імуналагічным паралічам, які надыходзіць пры пападанні ў арганізм у эмбрыянальным перыядзе антыгенаў. Другія тлумачаць „слепату" арганізма да чужародных прышэльцаў гібеллю імунакампетэнтных клетак „гаспадара", якая надыходзіць у выніку таго самага ўварвання антыгенаў...

Беларускія вучоныя схільны лічыць, што талерантнасць абумоўлена скажонай імуналагічнай рэакцыяй у арганізме, якая і прыводзіць да захавання ў ім чужародных пухлінных клетак.

Падзеі развіваюцца прыкладна так. Ракавая пухліна, як гаварылася, уяўляе з сябе папуляцыю розных па сваёй спадчыннасці клетак з розным наборам храмасом. Антыцелы арганізма, якія пры дастатковай іх колькасці эфектыўна разбураюць чужыя клеткі, у выпадку скажонага імуналагічнага адказу не толькі губляюць здольнасць процідзеяння, але нават могуць узмацняць пухлінны рост. Пастаянна змяняючы пад уплывам антыцел сваю храмасомную структуру, пухліна быццам выслізгвае ад імунітэту „гаспадара", які не паспявае за „невідзімкай".

Выхад?

— Неабходна распрацаваць імуналагічныя метады зняцця талерантнасці арганізма да пухлінных антыгенаў, — гаворыць кіраўнік лабараторыі Георгій Краскоўскі. — Трэба пераадолець ракавую анергію, малібізаваўшы магутны, у прынцыпе, апарат імунітэту, навучыцца свядома кіраваць ім. У гэтым, як відаць, будзе прынцыповае адрозненне імунатэрапіі рака ад традыцыйных метадаў лячэння.

У ЭКСПЕРЫМЕНЦЕ РАК

Час, калі ракавая імунатэрапія стане звычайным клінічным метадам, сёння назваць яшчэ цяжка. Заўчасна гаварыць і аб практычнай форме новага лячэння: пераварот, як гэта нярэдка здараецца ў навуцы, можа зрабіць зусім нечаканая знаходка...

Сёння супрацоўнікі лабараторыі вядуць карпатлівую „чарнавую" работу, адзяваючы здабытымі ў доследах фактамі рабочую гіпотэзу. Рак тут узнаўляецца ў эксперыменце. Методыка, па якой вядуць даследванні, адначасова і простая і надзвычай складаная.

У спецыяльным віварыі сабрана калекцыя так званых інбрыдных мышэй, атрыманых у выніку пастаяннага скрыжавання блізкіх пар. Таму генетычныя прыкметы іх выраўнаны і прасочваюцца у „чыстым" выглядзе. Дзве лініі жывёлін, напрыклад, высокаадчувальныя да рака. Кантрасная лінія, наадварот, устойлівая нават да ўздзеяння канцэрагенаў.

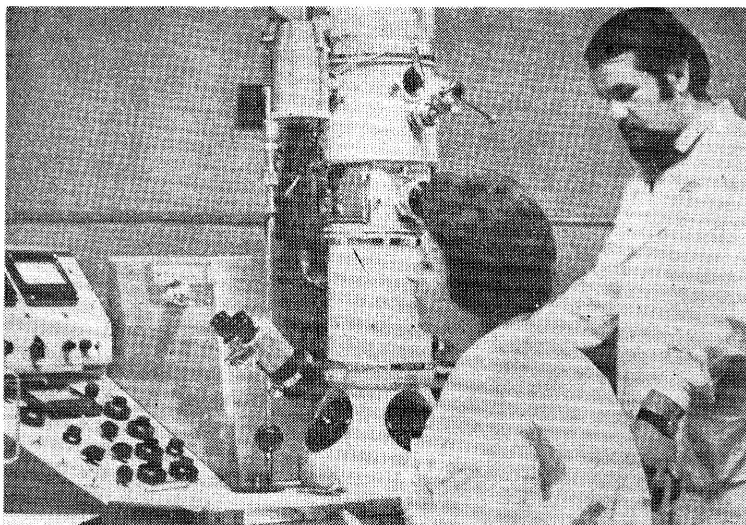
Тысячы „чаму" і „як" узнікаюць у біёлагаў, калі пад мікраскопам з'яўляецца чарговы варыянт прэпарату з пухліны. Аднак сцежка ў нетрах нявывучанага намечана правільна.

Калектыў лабараторыі апублікаваў ужо ў навуковых зборніках больш за 50 работ, выйшла ў свет таксама грунтоўнае даследванне „Імунагенетычныя асновы ракавай анергіі".

Дасканальна ўстаноўлена, што схільнасць да раку наогул і канцэрагенных фактараў яго ўзнікнення залежыць ад генатыпу арганізма. Доследамі таксама даказана, што адчувальнасць да самаадвольнага ўзнікнення рака ідзе паралельна з канцэрагенным працэсам.

І, нарэшце, найбольш цікавы вынік, які, безумоўна, паслужыць метадалогіяй далейшых пошукаў, — вывад аб тым, што канцэрагены маюць таксама і імунадэпрэсіўныя ўласцівасці — падаўляюць утварэнне антыцел, якія здольны змагацца з пухліннымі клеткамі. А калі гэта так, калі ёсць рэчывы, якія падаўляюць проціракавы імунітэт, значыць, ёсць рэчывы, якія павышаюць яго, здольныя зняць талерантнасць. Калі пошук іх увянчаецца поспехам, суадносіны сіл зменяцца ў карысць імунітэту, і арганізм зможа адхіліць злаякасную тканку.

Вячэслаў Хадасоўскі
(„Голас Радзімы")

У лабараторыі нехрамасомнай спадчыннасці Інстытута генетыкі і цыталогіі АН БССР.

РЭЎМАТЫЧНАЯ ХВАРОБА У ДЗЯЦЕЙ

Скончылася лета, калі клапатлівыя мамы вазілі сваіх дзяцей на мора, каб папраўіць іх здароўе. Надыходзіць восень, а разам з ёю абвастраюцца шматлікія хваробы ў дзяцей. Халодная пагода, прастуда, на жаль, спрыяюць гэтаму.

Ангіна, васпаленне горла, гнойныя міндаліны, парахніца зубоў — усё гэта „прыгрыўкі" да ўзнікнення ў дзяцей грознай рэўматычнай хваробы. Зразумела, не кожнае дзіця, якое хварэе ангінай, абавязкова будзе мець рэўматызм. Аднак заражэнне пацяркоўцамі (стрэптакокамі), якое выклікае ўсе гэтыя захворванні, з'яўляецца таксама прычынай і рэўматызму, таму заражэнне вельмі лёгка пераходзіць на суставы ці сэрца. Менавіта, сэрца. Як кажуць, рэўматызм ліжа суставы, а кусае сэрца. Кусае, таму што можа давесці да рэўматычнага васпалення сэрца, а нават да трывалага калецтва.

Прызнакі рэўматызму паяўляюцца найчасцей праз 8—20 дзён пасля васпалення горла ці парахніцы зубоў. Пры найбольш небяспечным відзе гэтай хваробы — рэўматычным васпаленні сэрца — у дзіцяці выступае аслабленне, неахвота да хадзьбы, дзіця становіцца бледнае, часамі ў яго баліць галава і сэрца.

Ужо гэтыя сімптомы сведчаць аб тым, што з дзіцём адразу ж трэба ісці да доктара, тым больш, што хвароба гэта мае тэндэнцыю да паўтарэння.

Часамі рэўматызм праяўляецца вельмі гвалтоўным чынам — вострым васпаленнем суставаў, пухнуць ногі і рукі, чырванее скура, хворы адчувае вострую боль. Зразумела, дзіця робіцца слабое, у яго баліць галава і павышаецца тэмпература. Часцей за ўсё баляць у яго калені, косткі ног, рукі.

Што робіць дзіця адпорным на рэўматычную хваробу? Тое, што робіць яго адпорным на ўсе заразныя хваробы. Дзіцяці неабходна рацыянальна карміць, павінна яно дастаткова адпачываць і сачыць за асабістай гігіенай. Дзіця павінна прабываць шмат на свежым паветры, якое яго гартуе і робіць фізічна спраўным. Дзіця павінна ездзіць як найбольш на лыжах, каньках, санках. Гэта не толькі радасць, але і здароўе дзіцяці.

Маткам, дзеці якіх хварэлі рэўматызмам, варта напомніць, што пасля лячэння дзіцяці ў бальніцы, якое працягваецца часамі аж некалькі месяцаў, дзіця яшчэ не зусім здаровае. Яно патрабуе яшчэ вельмі добрай апекі, рацыянальнага кармлення, калі ж хвароба перайшла на сэрца, неабходна абмяжаваць фізічны рух дзіцяці, яно не павінна стамляцца. Пасля хваробы рэўматызмам дзяцей неабходна асцерагаць перад новай сутычкай з бактэрыямі пацяркоўца, нельга дапускаць дзяцей да людзей, хворых нават звычайным грыпам.

Эскулап

Д. МАРОЗАЎ

КРАХ АПЕРАЦЫІ „ЦЫКЛОН"

Кругер вылупіў вочы. Перад ім стаяў незнаёмы чалавек. Побач, хаваючы ўсмешку, пераступаў з нагі на нагу Скляны.

Кругер хутка апамятаўся, рука яго міжвольна схапілася за пісталет.

Але афіцэр моцна прытрымаў руку.

— Хто вы? — запытаў Кругер, спрабуючы вырваць руку.

— Я капітан Шварцбрук, калі вам хочацца, — усміхаючыся, адказаў афіцэр. Кругер адскочыў да сцяны, схапіўшы са стала аўтамат.

— Гэта не Шварцбрук, Іван, каго ты прывёў?! — закрычаў ён.

— Супакойце свае нервы, лейтэнант. „Цыклон" распаўсюджваецца на ўсход".

Пачуўшы ўмоўны пароль, Кругер не выстраліў. Скляны не вельмі разумеў, што адбываецца.

— Рукі ўгору! — скамандаваў Кругер. — Хутчэй, хутчэй! Вось так! А цяпер выкладвайце: хто вы такі? Вы не капітан Шварцбрук. Я ведаю яго асабіста!

Мішэль усміхнуўся.

— Вы мяне абрадавалі, лейтэнант Кругер. Калі б вы не аказалі мне такой сустрэчы, вам было б дрэнна. Ваш радыст выклікаў у мяне падазрэнне, прызнаўшы мяне за Шварцбрука.

— Гаварыце больш зразумела!

— Вядома, я не капітан Шварцбрук. Але такое рашэнне камандавання. У Берліне паявілася такое падазрэнне: ці не паспелі рускія падмяніць вашу групу. Калі б і вы прызналі мяне за Шварцбрука, то самі разумееце...

Кругер павольна апусціў аўтамат.

— Я ішоў на рызыку, вядома, але цяпер усё ў парадку. Шварцбрук далучыцца да нас па дарозе. А пакуль камандаванне групай даручана мне.

— Я нічога не ведаю пра гэта!

— У тым уся і справа. Даведаецеся. Добра, развязвайце мой рукзак, там ёсць біклага з французскім каньяком. Мне яго падарыў перад адлётам генерал Крэбс.

Дасведчанасць і манера гаварыць крыху супакоілі Кругера. „Чорт ведае, што яны там, наверсе, могуць накруціць? — падумаў ён. — Хаця, вядома, каб прыкрыць ад рызыкі Шварцбрука, магчыма..."

— Няўжо вы думаеце, Кругер, — працягваў Мішэль, — што калі б я ішоў да вас не па сваёй волі, то наша размова ўсё яшчэ працягвалася б? Вас ужо даўно схапілі б.

Кругер быў разгублен. Не, вядома, ён не паверыў. Але страляць таксама не адважваўся. А раптам гэта праўда? Вельмі ўжо ўпэўнена трымае сябе гэты чалавек. І потым такое чыстае берлінскае вымаўленне...

— Але дзе гарантыя, што вы гаворыце праўду? І чаму я павінен перадаць вам камандаванне групай?

— Гарантыяй будзе прыбыццё Шварцбрука праз тры дні, а пакуль, дарагі Кругер, вам прыйдзецца падпарадкавацца.

Але Кругеру вельмі не хацелася расставацца са сваёй роляй камандзіра.

— Ваша імя і званне, — запытаў ён.

— Обер-лейтэнант абвера Фрыдрых Боле, а па дакументах старшы лейтэнант канвойных войск МУС Віліс Дуціс. — Мішэль дастаў з кішэні кіцеля пасведчанне. Кругер уважліва агледзеў яго. На фатаграфіі быў чалавек, які называў сябе Боле.

Мікола Скляны тым часам даставаў з рукзака вялікую біклагу. Павесіўшы аўтамат на плячо, ён заглянуў на паліцу, прыкрытую фіранкай, і знайшоў там некалькі вялікіх адліткаў з зялёнага шкла чарак, што засталіся ў хаце з лепшых часоў.

Тры чаркі ён паставіў на стол. Госць адразу ж падышоў да стала і, узяўшы біклагу, напоўніў чаркі. Кругер паранейшаму стаяў ля сцяны, трымаючы аўтамат у апушчанай руцэ. Мікола не адважыўся прысесці да стала раней за лейтэнанта і таксама застаўся стаяць. Афіцэр сеў на лаўку спіной да Скляногаі і падняў чарку.

— Ну, здаецца, можна павіншаваць мяне з прыбыццём. Ды што вы на самай справе? Урэшце я застаў вас спячым, лейтэнант, і мог зрабіць, што хачу. Чаго ж баіцеся. Адразу адчуваецца, што вы з франтавой разведкі. У абвера бываюць і не такія камбінацыі!

Але Кругер не спяшаўся. Ён сапраўды не быў вопытным разведчыкам. Яго роля ў аперацыях у асноўным зводзілася да дыверсій. Калі трэба было падарваць мост або чыгуначную лінію, тут Кругер ні ў каго не пытаў бы парады. А ў гэтай сітуацыі ён ніяк не мог разабрацца.

— Іван, — звярнуўся ён, нарэшце, да Склянога, — ідзі і неадкладна запытай Цэнтр. Перадай такую радыёграму... — Ён задумаўся. — Як бы гэта сфармуляваць? Дай паперу, — ён чыркнуў некалькі лічбаў на лістку. — Вось.

— Слухаю, пан лейтэнант!

— Я буду тут, — Кругер зірнуў на прыбыўшага афіцэра. Той спакойна паставіў на стол чарку.

— Першую радыёграму павінен перадаць я, — сказаў Мішэль. — Акрамя таго, з гэтага часу, як камандзір групы, толькі я буду перадаваць радыёграмы. — Ён устаў з-за стала.

— Ні з месца! — закрычаў Кругер, зноў падымаючы аўтамат. — Прабачце, пан обер-лейтэнант, спачатку вы правярылі мяне, а цяпер я праверыю вас. Я не выпушчу вас жывым да таго часу, пакуль мне адкажа Цэнтр. Іван, адпраўляйся неадкладна!

Скляны, нібы ўзрадаваўшыся магчымасці выбрацца з гэтага пакоя, дзе з мінуты на мінуту магла пачацца перастрэлка, хутка выйшаў, шчыльна зачыніўшы за сабой дзверы.

ТРЫБУНА чытачоў

У лесе перапалох

Загаласілі лісічкі. Неахвота ім расставацца з мохавай пярынкай. Хаваюцца, бедныя, пад хвойныя лапкі. Пачынаючы ад прыпынку Маёўка, уся шаша, якая вядзе ў Бабpоўнікі, замільгала кошыкамі.

Бродзяць па лесе старыя і малыя. Пункты скупкі ледзь змяшчаюць грыбны ўраджай. Частыя дажджы і цёплыя ночы ўзбагацілі лес.

Жоўта між дрэвамі, жоўта ў кошыках, жоўта на базах „Ляс".

Вагоны ляснога „золата" коцяцца за мяжу. Жадаем заграніачным ласунам добрага апетыту, а нашаму Нацыянальнаму банку прыплыву дэвізаў, так патрэбных краіне.

Ясна, што не без таго, каб грыбкі — смажаныя, тушаныя, ды марынаваныя не папалі і ў нашы талеркі. Заграніца-заграніцай, а свая ложка заўсёды бліжэй рота.

Ларс

Працавітыя канікулы

Падчас жніва маці ў Грэдалях былі спакойныя за сваіх дзяцей. Ужо другі год у клубе „Рух" у вёсцы вядзецца дзяцінец. Дзеці тут адчуваюць сябе добра. У іх многа розных цацак, якія купіў Павятовы саюз сельскагаспадарчых гурткоў у Бельску Падляшскім.

Дзяцьмі ў гэтым сезоне апекаваліся дзве сімпатычныя вучаніцы з Бельска — Валя Любчэнка і Іра Маліноўская. Дзяцінец займаў клуб ад гадзіны сёмай раніцы да васемнаццатай. Пасля васемнаццатай прыходзілі ў клуб дарослыя і моладзь. Слухалі музыку, чыталі газеты, пілі каву ці аранжаду, якую ў грэдалёўскім клубе падае заўсёды ветлівая і мілая клубовая Марыся Плішко.

Наглядальнік

МІР І МЫ

Калі мы будзем жыць усе ў міры
І дружба будзе панаваць,
Здабудзем зямлю, мора, космас,
Адвучым людзей зло рабіць...

Прыбудзе творчасці, багацця,
Выгодаў людскіх і дамоў.
Абыдзе нас хвароба і няшчасце,
Прыбудзе людскаму жыццю гадоў.

Будуем мы дваццаты век
У міры і для шчасця
Сваёй навукай і працай
І нашай уласнай гордасцю.

Яўгень Гаўрылюк
Плёскі

— Майце на ўвазе, лейтэнант, што адказнасць за прамаруджванне з пачаткам аперацыі вы бярэце на сябе.

Кругер маўчаў. Праз некаторы час ён сам запытаў у Мішэля:

— Вы даўно з Берліна?

— Вылецеў сёння ноччу. Слухайце, колькі часу будзе затрачана на гэта ваша запытанне?

— Я думаю, не больш гадзіны.
— А колькі ісці да групы?
— Аб гэтым мы пагаворым пазней.

Мішэль прыкідваў: калі гадзіна спатрэбіцца на запытанне і яшчэ хаця б гадзіна шляху да групы, то ўсё будзе ў парадку, за гэты час чэкісты паспеюць ужо ацапіць раён. Добра, што ён паслухаўся парады Карла і пасля прызямлення ўстанавіў сувязь з савецкай контрразведкай. Група не выйдзе адгэтуль. Але цяпер у небяспецы Лібель. Нельга правальваць групу адкрыта. Яны могуць паспець паведаміць. Трэба любой цаной вывесці са строю рацыю. Але як? Гэты рыжы бандыт, напэўна, будзе страляць, калі пачаць супраціўляцца. Трэба чым-небудзь адцягнуць яго ўвагу.

Ён зрабіў насцярожаны твар і падняў руку.

— Увага, Кругер, вы чуеце? — і раптам Мішэль сам, на сваё здзіўленне, пачуў прыглушаны жаночы крык, які даносіўся нібы з-пад зямлі...

— Баюся, што неўзабаве ў гэтым доме яшчэ хто-небудзь закрычыць.

Выраз яго твару не абяцаў нічога добрага.

(Працяг будзе)

У жніўні

У жніўні ў святліцы ў Дубічах Царкоўных адбылася алімпіяда сельскагаспадарчых ведаў. Удзел у ёй прыняло 19 асоб — усе, хто вучыцца на курсе сельскагаспадарчай падрыхтоўкі (ПР) Дубіцкай гміны.

Пытанні, звязаныя з сельскай гаспадаркай, на першы раз не былі занадта цяжкія. Затое адказы сыпаліся хутка, што сведчыць аб добрым узроўні вучобы ў тутэйшых ПР-ах.

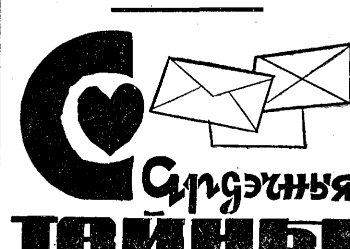
Журы прызнала адказы шасці ўдзельнікаў самымі лепшымі і яны ўвайшлі да фіналу.

Першая ўзнагарода была прызнана Івану Данілюку з вёскі Ягаднікі, другая — Ніне Васілюк і трэцяя — Любе Несцярук — абедзве з Грабаўца.

Гэтыя тры асобы хутка паедуць на павятовую алімпіяду сельскагаспадарчых ведаў.

Арганізатарамі алімпіяды ў Дубічах Царкоўных былі: павятовае праўленне сельгасгурткоў і гмінная сельская служба, кіраўніком якой у нас з'яўляецца Мікалай Цімафеюк, а таксама прыкладны апякун — Раіса Старасельнік.

Мікалай Панфілюк

Дарагое „Сэрцайка"!

Мне нядаўна споўнілася 18 год. У гэтым годзе я закончыла эканамічны тэхнікум і ўжо буду працаваць. Пад канец навучальнага года пазнаёмілася я з Валодзем, які працуе ў тым жа горадзе, што я вучылася. Гэта непадалёк ад маёй вёскі і Валодзя часта мяне наведваў на канікулах. Ён мне вельмі спадабаўся і я яго пакахала. Валодзя таксама мне штораз паўтараў, што мяне кахае. Гаварыў, што са мной ажэніцца. Але, дарагое „Сэрцайка", што са мной сталася. Я адчуваю сябе цяжарнай. Я вельмі тым перанялася і сказала аб гэтым Валодзі. Але хвалявання на ім не ўбачыла. Праўда, пацяшаў мяне, каб я не пераймалася і стараўся змяніць тэму размовы. А я не магу ні спаць ні есці, толькі гэта мне ў галаве. Валодзя пасля гэтай размовы абяцаў у бліжэйшую нядзелю мяне наведаць. Але ўжо мінула трэцяя, а яго няма. На дабавак, адна дзяўчына з нашай вёскі, якая працуе ў тым жа горадзе, гаварыла, што бачыла яго як шпацыраваў з нейкай дзяўчынай у парку. Я цяпер не ведаю, што рабіць? Ці паехаць да яго на работу, бо ведаю, дзе ён працуе і пагаварыць, ці бацькам сказаць, яны яшчэ нічога не ведаюць. Баюся, што будуць на мяне сварыцца. Падскажы, „Сэрцайка", нейкую раду, буду вельмі табе ўдзячна.

Лена з Бельшчыны

Лена! Якую ж тут даць табе раду, калі ты як і многія іншыя дзяўчаты, якія знайшліся ў такой сітуацыі, звяртаюцца да нас за парадай тады, калі ўжо запозна, ужо па факце. Перад усім, неадкладна скажы аб усім маці. Пэўна, што не пахваліць яна цябе за гэта, але ведай, што маці хоча толькі твайго дабра і яна найлепшы дарадчык. З Валодзем варта пагаварыць. Бо было б найлепш, каб вы пажаніліся. Але на жаль, вельмі часта здараецца, што безадказныя хлопцы, вінавайцы зла, астаўляюць дзяўчат, пакідаючы іх на ўласныя сілы, гасне раптоўна іх палымянае каханне. І калі і твая сітуацыя будзе такая, ты хутка павінна, параіўшыся з бацькамі задэцыдаваць: радзіць і потым самой выхоўваць дзіця, ці пазбыцца цяжарнасці. Калі выбярэш гэтае другое, дык мусіш ведаць, што пагражае яно бясплоднасцю часамі на ўсё жыццё. А твой неразважлівы паступак хай будзе навучкай іншым маладым дзяўчатам!

„Сэрцайка"

Жніво ў гміне Шудзялава

Уборка збожжа ва ўсёй гміне закончана. Усе гаспадары і ўсе сельскагаспадарчыя гурткі даўно ўжо сабралі плёны з палёў. Першым закончыў жніво сельскагаспадарчы гурток у Паўночным Востраве.

Жыта ўрадзіла ў гэтым годзе. Дало ў сярэднім 20 цэнтнераў з гектара. Пры жніве камбайнамі ў гэтым годзе ў сельскагаспадарчых гуртках Шудзялава, Бабікі і Крынкі была застасавана новая форма ўборкі збожжа — калектыўная. Да аднаго гуртка прыязджалі ўсе камбайны з суседніх гурткоў, па 10—12 машын, а нават і болей. Прыязджала таксама тэхнічная дапамога з ПОМ-у ў Саколцы. Яна на месцы трымала дыжурства. Калі ў камбайне нешта псавалася, адразу праводзіўся рамонт. І такім чынам хутка і спраўна ішла праца. Сабралі збожжа з болей як паўтары тысячы гектараў.

Такі спосаб уборкі аказаўся вельмі карысны. Калі раней кожны гаспадар збіраў паасобку, бывалі вялікія перастоі ў працы машын, — бо тэхнічная дапамога не магла адразу да ўсіх прыехаць. Часта збіралася па 5—6 вызаваў у дзень, а ў такім выпадку хоць ты разарвіся, але ўсюды не паспееш. І стаялі, бывала, гадзінамі, а то і днямі, машыны ў Бабіках, Крушынянах, Піражках. Пры новай тактыцы ўборкі ўсё змянілася на лепшае.

У гэтым годзе многа камбайнаў з сельскагаспадарчых гурткоў памагала ў жніве прыватным гаспадарам, пераважна ўдовам, інвалідам і старым.

* * *

Перадавікі сельскагаспадарчай прадукцыі з Сакольшчыны пабывалі на Цэнтральных дажынках у Беластоку. З Шудзялоўскай гміны на Цэнтральных дажынках было 80 дэлегатаў. Яны — найлепшыя гаспадары і працаўнікі сельскай гаспадаркі. Гэта людзі добрай работы. А вось некаторыя з іх: старшыня сельгасгуртка ў Слойцы — Эдвард Чарэмха, які мае закантрактаваных 40 вяпрукоў, Эдвард Ляўковіч з Новага Трысцянога, які з 6-гектаровай гаспадаркі прадае ў год 30 вяпрукоў, Іван Федзюкевіч з Слоі, які гаспадарыць на 6-ці гектарах і ў гэтым годзе ўжо прадаў 2 вольцы і 10 вяпрукоў (ён адзначаны дыпломам Павятовай рады нарадовай у Саколцы), Браніслаў Крушыневіч — солтыс вёскі Бароўшчына, які прадае ў год 35—40 вархлякаў, Юрый Чарэмха — дыспазітар у сельскагаспадарчым гуртку ў Паўночным Востраве.

А.С.

У АДКАЗ НА НАШУ КРЫТЫКУ

АДКАЗВАЕ ПРЭЗІДЫУМ ПАВЯТОВАЙ РАДЫ НАРАДОВАЙ У БЕЛАСТОКУ

W związku z notatką, która ukazała się w czasopiśmie „NIWA", dotyczącą zaopatrzenia Gródka w masę mięsną, Prezydium Powiatowej Rady Narodowej w Białymstoku informuje, że zaopatrzenie w mięso i jego przetwory nie pokrywa w pełni popytu rynku na te artykuły.

Zgodnie z wytycznymi Władz Centralnych i Prezydium Wojewódzkiej Rady Narodowej w Białymstoku w sprawie zaopatrzenia w masę mięsną, należy zaopatrywać w pierwszej kolejności ośrodki robotnicze.

Wydział Handlu Przemysłu i Usług Prezydium Powiatowej Rady Narodowej przy podziale puli mięsnej zwraca uwagę, aby miejscowości o większym skupieniu robotniczym otrzymywały większe przydziały, natomiast rejony rolnicze zaopatrywane są w miarę posiadanych możliwości.

Przy otrzymywaniu większych przydziałów z Prezydium WRN zwiększa się przydział dla GS Gródek.

Dla informacji podaje się porównanie przydziałów masy mięsnej z okresu pięciu miesięcy roku bieżącego do analogicznego okresu roku ubiegłego:

miesiąc	masa mięsna	konserwy	masa mięsna	konserwy
marzec	3000 kg	180 kg	4300 kg	500 kg
kwiecień	3400 kg	280 kg	4400 kg	480 kg
maj	2900 kg	270 kg	4450 kg	710 kg
czerwiec	2700 kg	480 kg	4200 kg	550 kg
lipiec	3900 kg	1400 kg	5300 kg	1600 kg
Razem	15900 kg	2610 kg	22650 kg	3840 kg

Jak z powyższego wynika, to za okres pięciu miesięcy roku bieżącego GS Gródek otrzymał o 6750 kg masy mięsnej i 1230 kg konserw więcej niż w analogicznym okresie roku ubiegłego.

W roku bieżącym zwiększono przydziały mięsa i konserw, biorąc pod uwagę rozbudowę zakładów produkcyjnych na terenie Gródka.

Sytuacja jest nieco trudna ze względu na nie zakończenie remontu i rozbudowy masarni w Gródku. Z chwilą zakończenia budowy i uruchomienia masarni będą możliwości odkupu gospodarczego od rolników, co w pewnym stopniu wpłynie na poprawę zaopatrzenia Gródka w mięso i przetwory mięsne.

Nadmienia się, że w miarę zwiększenia przydziałów masy mięsnej i konserw z Prezydium WRN, będą zwiększane przydziały dla Gminnej Spółdzielni w Gródku.

Z-ca Przewodniczącego Prezydium PRN
mgr inż. Edward Klepacki

М. Матвеюк. Цялушкі. Папраўлены верш „Півавары" дайшоў да нас. Асабліва дзякуй за цікавыя інфармацыі. Такія інфармацыі як пра тых, якім трэба памагчы ў жніво, ці пра Пецю Себастыянюка нам надта ж падыходзяць. Атрымалі і здымак з вёскі Качалы.

Ларс. Давай, брат, інфармацыі на падабенства апошняй „Ці яе за рогі, ці за хвост".

В. Бура. Дзякуем за матэрыялы. Чакаем на далейшыя. І, зразумела, пісаныя па-беларуску. Так лепш і вам, і нам.

М. Панфілюк. Дубічы Царкоўныя. Дзякуем за тры цікавыя інфармацыі і за тое, што ніколі не падводзіце, як наш карэспандэнт.

Нестар Перавой. Бельск. Цешымся, што адзін з нашых найстарэйшых па ўзросту і па стажу працы карэспандэнт так актывізаваўся. Вашы інфармацыі атрымалі. Жадаем далейшага крытычнага погляду.

КІНО

ГАЙНАЎСКІ ПАВЕТ

Белавежа

„Gangsterski walc" (franc.), 18—19. „Motyle" (polski), 20—21. „Benjamin, czyli pamiętnik cnotliwego" (franc.), 22—23.

Чаромуха

„Pokusa" (włoski), 18—19. „Tino Rinelt porwany" (NRD), 22—23.

Нараўка

„Zaproszona" (franc.), „Uciekaj i daj się złapać" (polski), 19—23.

Нарва

„Rzeczpospolita babska" (polski), „Rok pierwszy" (polski), 19—23.

Дубічы Царкоўныя

„Małżeństwo" (franc.), „Poślizg" (polski), 19—23.

Арэшкава

„Na krawędzi" (polski), „Bez wyraźnych motywów" (franc.), 22—23.

БЕЛАСТОЦКІ ПАВЕТ

Гарадок

„Minuta milczenia" (radz.), 22—23.

Міхалова

„Dwaj dżentelmeni we wspólnym mieszkaniu" (radz.), 18—19. „Opowieść do poduszki" (USA), 20—21. „Błąd szeryfa" (NRD), 22—23.

СЯМЯЦІЦКІ ПАВЕТ

Нурэц

„Sklep z modelkami" (USA), 18—19. „Roztargniony" (franc.), 20—21. „Pokój przechodni" (NRD), 22—23.

Мілейчыцы

„Wahadło" (USA), 18—19. „Roztargniony" (franc.), 20—21 „Wesele" (polski), 22—23.

Ніва

Organ Zarządu Głównego Białoruskiego Towarzystwa Społeczno-Kulturalnego. Wydawca: Białostockie Wydawnictwo Prasowe RSW „Prasa-Książka-Ruch". Redaguje Kolegium. Adres Redakcji: Białystok, ul. Wesołowskiego 1. Numer przy przesyłkach pocztowych: Redakcja tygodnika „Niwa", Skr. poczt. 281, 15-950 Białystok. Telefony: Redaktor Naczelny i Sekretarz Redakcji 2-10-33, publicyści 2-32-41 do 45 (centrala). Cena prenumeraty krajowej: rocznie: 28,80 zł, półrocznie: 14,40 zł, kwartalnie: 7,20 zł. Prenumeraty przyjmowane są do dnia 10 każdego miesiąca poprzedzającego okres prenumeraty. Prenumeraty na kraj dla czytelników indywidualnych przyjmują Urzędy Pocztowe oraz listonosze. Można również wpłaty na prenumeratę indywidualną dokonywać na konto I Oddziału Rejonowego „Ruch" w Białymstoku 150-6-161 NBP I OM Białystok. Na odwrocie blankietu należy podać okres prenumeraty i tytuł zamawianego pisma. Wszystkie instytucje państwowe i społeczne w miastach, zamawiają prenumeratę wyłącznie za pośrednictwem Oddziałów i Delegatur RSW „Prasa-Książka-Ruch". Pozostałe — mające siedzibę na wsi lub w innych miejscowościach, w których nie ma Oddziałów i Delegatur zamawiają prenumeratę za pośrednictwem Urzędów Pocztowych. Prenumeratę na zagranicę przyjmuje: RSW „Prasa-Książka-Ruch", Biuro Kolportażu Wydawnictw Zagranicznych, Wronia 23, 00-840 Warszawa. Konto PKO Nr 1-6-100024. Cena prenumeraty dla zagranicy jest wyższa od prenumeraty krajowej o 40 proc. Nr indeksu 36911

BZGraf. Nakład 7.186 K-3

ФЕНАМЕН

Ужо каторы раз дапякаў нас дырэктар:

— Ну што вы сабе думаеце? Вас завод накіроўвае на вучобу, спадзяецца на вас, а вы і кніжкі яшчэ ў руках не трымалі. Вось ты, Стрэнец, скажы па-шчырасці, хоць раз адкрыў падручнік па матэматыцы? Не. А вы паглядзіце, як Бражнік працуе. Во з каго прыклад трэба браць!

Задумаліся мы: пара за розум брацца, бо правалім на **ўступных**. Бражнік — праходу не дасць.

Бражнік і сапраўды кожны дзень праседжваў у бібліятэцы. У руках Васіль Мікалаевіч заўсёды насіў свой чорны партфель, набіты рознымі дапаможнікамі і падручнікамі. А за плячыма віселі трохвугольнікі, цыркулі, лагарыфмічныя лінейкі, транспарціры, з кішэняў тырчэлі тоўстыя рознакаляровыя алоўкі, якімі Бражнік не раз, бывала, хваліўся.

І ўзяліся мы за справу. А як тут не возьмешся, калі паглядзіш, як паважна праходзіць Васіль Мікалаевіч перад вокнамі. Міжволі пацягне да навукі.

Дык, значыць, сабраліся мы... Я, Саша-майстар, Косця-токар, Сяргей-электрык... Сабраліся і рашылі разам у бібліятэку падацца.

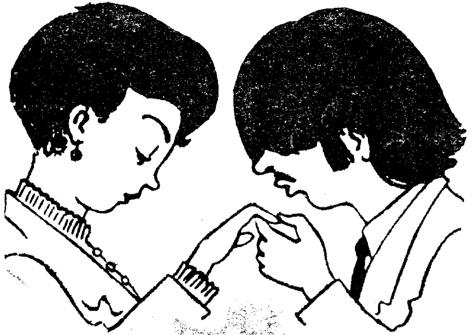
А тут якраз і Бражнік, бачым, спяшае туды. Вось добра, кажам, дапаможа што-небудзь вылічыць: мы ж яшчэ і не браліся за матэматыку, а ён цэлы месяц зубрыць...

Па чытальнай зале пакаціўся шэпт, калі Васіль Мікалаевіч падышоў і сеў за першы стол. Усе, хто займаўся там, узбуджана загаварылі і, смеючыся, зыркалі ў бок Бражніка. Мы, нічога не разумеючы, запыталі ў суседа, які аж клаўся ад смеху.

— Калі ласка, чаго ўсе так дзівяцца?

— Ды вунь прыйшоў „фенамен"... Ён кожны дзень тут. Прывалача цэлую ношу кніг, а сам толькі і гартае часопісы мод...

Уладзімір Філіповіч

— Дарагая, я пакахаў вас з першага позірку.

МІНІБАЙКІ

ЗЛО АД АДНОЙ ЖАНЧЫНЫ

— Ісціна пазнаецца ў параўнанні, — сказала Зайчыха, — спярша я выйду замуж за Ваўка, а потым — за Зайца.

Эпілог: Воўк аўдавеў, Заяц астаўся старым халасцяком. Вось колькі зла можа прынесці адна жанчына!

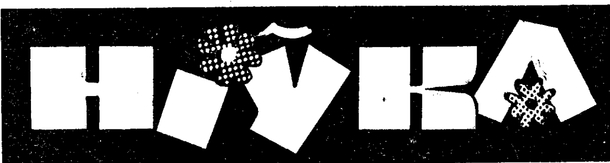
ГАЛАВОЮ АБ СЦЕНКУ

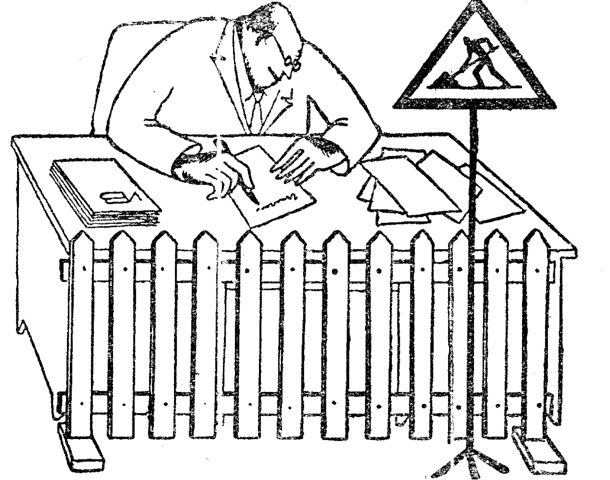
Цвік гаворыць:

— Усё новае з цяжкасцю прабівае сабе дарогу... Я, напрыклад, спрабую прабіцца скрозь сценку галоўкай наперад... Ужо сагнуўся... зламаўся... А дзе вынік?..

Мараль: калі ты дурань, бійся галавой аб сценку.

М. Азаў, У. Ціхвінскі

Асцярожна, ідзе работа!

БАРАЦЬБІТ

З хаты выйшаў Ціт сярдзіты,
Носам хітра павярнуў:
— У ляску дымок, глядзі ты,
І агеньчык мільгануў.
Зноў, напэўна, „жыватоўку"
Хтосьці цісьне пакрысе...
І кустамі жвава, лоўка
К брагавару ён паўзе.
Гаспадар — як снег, збялелы.
Справы дрэнь, як ні кажы.
— Вось для пробы, шкалік цэлы, —
А рука, бы ліст, дрыжыць.
Ціт за шкалік: — Гм, для пробы...
І, абмякшы, мовіць ён:
— Добры, кум Савосе, робіш
Ты паціху самагон.
Саўка шклянку налівае:
— Пі, саколік, пі, браток.
Заўтра ў хату завітаеш?
Ну, яшчэ, яшчэ глыток...
Ціт разлёгся, як у хаце,
Пацягло яго на сон.
— Дай у вусны цябе, браце,
Пацалую, — кажа ён, —
А з сівухай — строга... Строга...
Ды не бойся, ты ж — сваяк...
Ледзь трымаюць Ціта ногі.
Вось, на жаль, бывае як.

Анатоль Перагуд

ГУМАР З...

УСЁ ЎМЕЕ

— Адчыняй вароты!
— А хто едзе?
— Той, што ўсё ўмее.
— Глядзі, усё ўмее, а трэба вароты яму адчыняць.

ЧАГО Ў СПОРЦЕ НЕ БЫВАЕ

Калі спартсмен яшчэ і аўтаматар...

ВОСЬ І ДОБРА

— У вас ёсць капелюшы?
- пытае пакупнік у прадаўшчыцы.
— Няма.
— Вось і добра, а то жонка зусім галаву імі затлуміла.

...Яго прынцып: падначаленых высока цаніць, нізка аплачваць.

...Ён усё жыццё змагаўся з гарэлкаю і, урэшце, яна перамагла.

ЦІ Ж ВІНАВАТА?..

Да дырэктара „Далікатэсаў" звярнуўся п'яны пакупнік:

— З мяне прадаўшчыца ўзяла за пляшку віна двойчы больш, чым яно каштуе.

— Гэта праўда, што вы ўзялі з гэтага грамадзяніна за віно двойчы даражэй? — сурова спытаў дырэктар дзяўчыну за прылаўкам.

— Ды ці ж я вінавата, што ў яго ў вачах двоіцца?! Я яму падала адну пляшку, а ён заплаціў за дзве!..

НОВАЯ ЦАНА

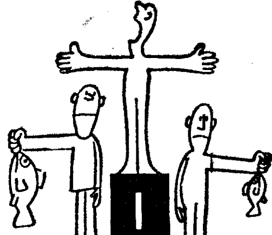
Мастак прапанаваў сваю карціну гандляру тканінамі. Той пагадзіўся купіць яе за 50 леваў.

— 50 леваў? — здзівіўся мастак. — Я ж куплю у вас толькі палатно за пяцьдзесят леваў.

— Так, але тады палатно было чыстым, — адказаў габравец.

ЯК БЫЦЬ?

Калі я карыстаюся такімі ж словамі, як наш дырэктар, пра мяне гавораць, што я хуліган, а пра дырэктара — што ён энергічны кіраўнік.

ТАКСАМА ПРАВІЛЬНА

Толік вучыць свайго маленькага брата лічыць. Для нагляднасці ён узяў некалькі цвікоў. Паклаў адзін і пытаецца:

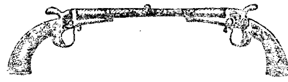
— Колькі зараз на стале цвікоў?
— Адзін, — адказвае Віця.
— Правільна... А зараз?
— Два.
— А цяпер?
— Тры...

Толік паклаў чацвёрты цвік. Віця глядзіць на цвікі і задумваецца. Нарэшце, гаворыць:

— Два вялікія і два маленькія.

XX стагоддзе!

НОВЫЯ ПАТЭНТЫ

Пісталеты для паядынка ў малагабарытнай кватэры.

ПЕСНІ ПА ЗАЯЎКАХ

Па просьбе Ольгі і Людмілы Пятроўскай, Ірэны Тымашыцкай і Галіны Гаворскай змяшчаем песню з рэпертуару Галіны Францковяк:

Bawimy się w życie

Byłeś ty —
i byłam ja
był nasz świat;
teraz został sam...
teraz, cóż
nie znajdziesz go,
dla nas już się skończył —
inni znajdą, zmienią sens...

Bawimy się w życie
— życie nami bawi się.
Co czego odbiciem,
co jest prawdą, a co snem?...

Każdy z nas chce
mieć dla siebie taki świat
gdzie mamy iść,
by znaleźć i każdemu dać?...

Bawimy się w życie
— życie nami bawi się.
Co czego odbiciem,
co jest prawdą, a co snem...
Bawimy się w życie...

НА ПАЛЯВАННІ

У час дзённага палявання стралкі назіралі, як малады нявопытны паляўнічы прыцэльваўся ў фазана, які бег па зямлі. Паколькі страляць у птушку, якая знаходзіцца на зямлі, недастойна спартсмену, адзін са стралкоў крыкнуў:

— Гэй ты! Ніколі не страляй у птушку, якая бяжыць.

— За каго ты мяне прымаеш? Няўжо не можна ўцяміць, што я чакаю, пакуль яна спыніцца?

ПАСПЕЛІ

Яны прыйшлі, калі была пятая падача мяча.

— Які лік, Янка?
— Нуль-нуль, — быў адказ.
— Ох, як добра! — ускрыкнула яна. — Мы яшчэ нічога не прапусцілі.

ПАШКАДАВАЛІ

Бацька і дарослы сын былі вялікімі гультаямі. Неяк ляжаць яны і назіраюць, як маці носіць мяшкі з бульбаю. Бацька і кажа:

— Не бяры, Алеся, многа — на плечы не закінеш.

А сын падбадзёрвае:

— Нічога, мама, бяры, я паддам.

НЕ РАЗУМЕЎ

Рэдактар вяртае рукапіс маладому аўтару і гаворыць:

— Прабачце, але не відаць уласнага почырку.

— То магу перапісаць нанава, — ахвотна згадзіўся аўтар.

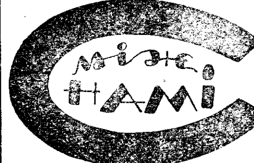
ДРОЕНЫЯ НА ПАСТАМЕНЦЕ

Помнік Біг Ніклу адкрыты ў канадскім горадзе Садбюры. Каб не ўводзіць чытача ў зман, паведамляем адразу, што Біг Нікл — не каўбой, не легендарны лесаруб і не індзейскі правадыр. „Нікл" у Канадзе называецца нікелевую манетку ў 5 цэнтаў. А Садбюры — цэнтр нікелездабываючай прамысловасці — даўно хацеў абзавесціся чымсьці такім, чаго няма нідзе больш. Думалі, думалі і разбілі ў цэнтры горада ўтульны парк, дзе паміж дрэвамі ўзвышаюцца дзевяціметровыя цэнты і долары, дзе так прыемна пагуляць, успамінаючы тыя добрыя часы, калі на „Нікл" можна было нешта купіць...

ПАЎТАРА МІЛЬЁНА КРАЯВІДАЎ

У Чэхаславакіі многія калекцыяніруюць паштоўкі з краявідамі. Рэкордную калекцыю сабраў прафесар Касенда. У яго ўжо 1.468.000 паштовак з краявідамі большасці краін свету.

Некаторыя людзі губляюць сумленне, але яшчэ ніхто не пахваліўся, што знайшоў такую каштоўную знаходку.